POHJOIS-POHJANMAA
Council of Oulu Region

MAA-AINESALUEVARAUKSET POHJOIS-POHJANMAAN 3. VAIHEMAAKUNTAKAAVASSA

Koosteraportti Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavaa varten
Toukokuu 2018

Etukannen kuvat:
Vasikkasuon kalliolouhosalue Oulussa; Rauno Malinen, 2011
Maa-ainesten ottoalue Kuusamossa; Helena Vikstedt, 2015
Maa-ainesten ottoalue Pudasjärven Lamminahossa; Ari Lyytikäinen 2013

Sisällys

1 Johdanto ... 5

2 Maa-ainesten tarve ja alueiden osoittamisen periaatteet ... 6

3 Maa-ainesten ottoalueet maakuntakaavassa ... 8

4 Maa-ainesalueet ... 12

4.1 Alavieska: Korkiankurunkallioiden alue ... 13

4.2 Haapajärvi: Pitkäkangas ... 14

4.3 Haapavesi: Murtoräme ... 15

4.4 Haapavesi/Kärsämäki: Mäenkallio ... 16

4.5 Ii: Antinkangas ... 17

4.6 Ii: Jäkäläsuo ... 18

4.7 Ii: Hoikankallio-Myllykangas ... 19

4.8 Kuusamo: Luikonkangas ... 20

4.9 Kuusamo: Mustalamminvaara ... 21

4.10 Kärsämäki: Kiimakallio ... 22

4.11 Liminka/Lumijoki: Leviämaa ... 23

4.12 Muhos: Teerikankaan kallioalue ... 24

4.13 Oulu: Isoniemi ... 25

4.14 Oulu: Salonselkä ... 26

4.15 Oulu: Vasikkasuo ... 27

4.16 Pudasjärvi: Korentokangas ... 28

4.17 Pudasjärvi: Viinivaara läntinen ... 29

4.18 Pyhäjoki: Markanräme ... 30

4.19 Pyhäjoki: Mäkikangas ... 31

4.20 Pyhäjoki: Yppärin edusta ... 32

4.21 Raahe/Siikajoki: Hummastinvaara ... 33

4.22 Sievi: Jyrinki ... 34

4.23 Sievi: Koriamäki ... 35

4.24 Sievi/Reisjärvi: Isokangas ... 36

4.25 Siikajoki: Alhonmäki ... 37

4.26 Taivalkoski: Porraslamminkangas ... 38

4.27 Utajärvi/Pudasjärvi: Viinivaara itäinen ... 39

4.28 Ylivieska: Kettukallio ... 40

Lähteet ... 42

1 Johdanto

Tämä raportti on koonti Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan maa-ainesaluevarauksista.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan osalta noudatetaan vielä väistyviä valtakunnallisia alueidenkäytön tavoitteita (VN päätös tarkistamisesta 8.11.2008). Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaan ”Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon käyttökelpoiset kiviainesvarat sekä niiden kulutus ja kulutustarve pitkällä aikavälillä sekä sovitettava yhteen kiviaineshuolto- ja suojelutarpeet. Kiviainesten ottoon osoitettavien alueiden on perustuttava arviointiin, jossa selvitetään alueiden luonto- ja maisema-arvot sekä toisaalta soveltuvuus vesi- ja kiviaineshuoltoon.” Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VN päätös 14.12.2017) astuvat voimaan 1.4.2018. Uudistetuissa VATeissa luonnonvarojen käyttöä ohjataan yleispiirteisemmällä tasolla eli tavoitteena on ”edistää luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä”.

Pohjois-Pohjanmaalle on laadittu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tueksi Maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (=MAT, Maakuntahallitus 10.10.2011). Maakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on määritelty mm. tarve ”varmistaa kiviainesten seudullinen saatavuus sekä varaudutaan maakunnallisesti ja kansallisesti merkittävien hankkeiden tarpeisiin”.

Maa-aineslaki (555/1981) on lähtökohtana kiven, soran, hiekan, saven ja mullan ottamisessa. Lain 3 § mukaisesti ottotoiminta ei saa aiheuttaa kauniin maisemakuvan turmeltumista tai luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien turmeltumista. Lisäksi maa-ainestoimintaa säädellään ympäristösuojelulaissa (527/2014), ympäristöasetuksessa (713/2014), luonnonsuojelulaissa (1096/1996), vesilaissa (587/2011), jätelaissa (646/2011) sekä laissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017). Maakuntakaavoituksessa otetaan huomioon maa-aineslaki ja sen lupaedellytykset. Maakuntakaava on tukena maa-ainesten oton mukaisissa lupaharkinnoissa.

Poski-hankkeissa vuosina 2011-2017 on koottu kattava tieto maakunnan eri alueilla käytettävissä olevista maa-ainesvaroista ja haettu seudullisen kiviaineshuollon kannalta tärkeät alueet. Hankkeissa tehtiin erilaisia maaperä- ja kalliokiviainestutkimuksia, pohjavesitutkimuksia sekä luonto- ja maisemainventointeja. POSKI-hankkeissa osatoteuttajina ja -rahoittajina toimivat Geologian tutkimuskeskus (GTK) ja Suomen ympäristökeskus (SYKE), minkä lisäksi hankkeiden rahoitukseen osallistuivat Pohjois-Pohjanmaan liitto, Metsähallitus, alan yrityksiä sekä Pohjois-Pohjanmaan kunnat ja osa vesihuoltolaitoksista. Osalliset olivat mukana hankkeiden ohjausryhmässä. 3 vaihemaakuntakaavan aluevarausten perustana on käytetty Pohjois-Pohjanmaan liitossa (Partala 2014) laadittua seutukunnittaista arviota kiviainesten tarpeesta vuoteen 2040 saakka.

Poski-hankkeiden jälkeen, kaavaprosessin loppuvaiheessa, on kuitenkin ilmennyt joiltain osin tarkentuneita tietoja, jotka ovat vaikuttaneet vaihemaakuntakaavassa osoitettujen maa-ainesten oton varauksiin. Suurimmalta osin tämä 3. vaihemaakuntakaavan maa-aineisten varauksia esitelevä koonti käsittää jo POSKI-hankkeissa kerättyjä tietoja maa-ainesalueista, mutta kaavaprosessin lausuntomenettelyissä paljastunutta neljää POSKI-hankkeissa ulkopuolelle jäänyttä seudullista kohdetta esitellään tarkemmin.

Koosteraportin on laatinut Pohjois-Pohjanmaan liitossa paikkatietopäällikkö Rauno Malinen.

2 Maa-ainesten tarve ja alueiden osoittamisen periaatteet

Pohjois-Pohjanmaan maa-ainesvarat ovat epätasaisesti jakaantuneet: parhaimmat alueet sijaitsevat usein kaukana käytön painopisteistä ja pitkät kuljetusmatkat nostavat maa-aineksen hintaa. POSKI-raporttien pohjalta on tiedossa, että Pohjois-Pohjanmaalla oli vuonna 2015 voimassa olevia kiviaineslupia 724 kappaletta. Suurin osa luvista on myönnetty 10 vuodeksi ja ne sisältävät yhteensä 104 miljoonaa kiintokuutiota maa- ja kiviaineksia. Koko maakunnassa otettiin vuoden 2015 aikana noin 3,4 miljoonaa kiintokuutiota kiviaineksia. Kiviaineksen otto maakunnassa seutukunnittain ja kiviaineslajeittain vuonna 2015 on esitetty kuvassa 1. Vaalan kunta liittyi Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan vuoden 2016 alussa, joten se ei ole grafiikassa mukana. Vaalan kunnassa otettiin vuonna 2015 kiviaineksia, soraa ja soramoreenia, yhteensä noin 16 500 kiintokuutiota.

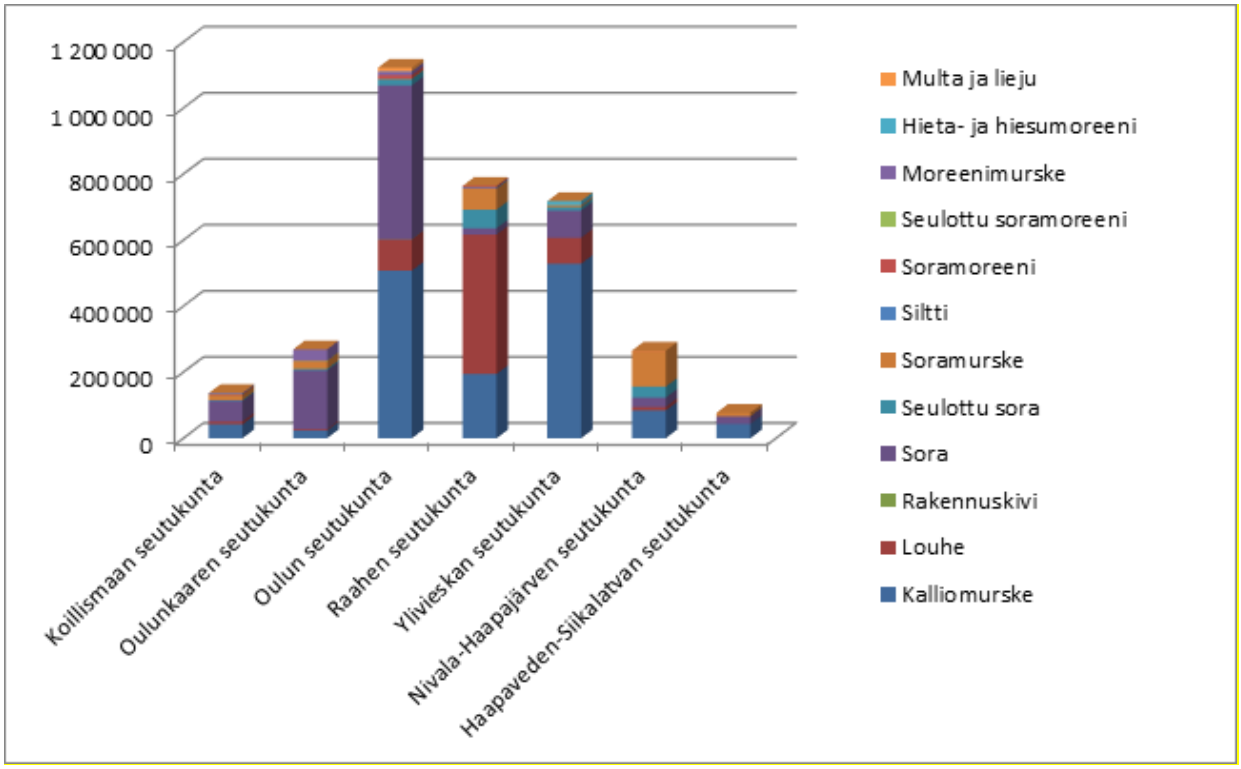

Kuva 1: Kiviainesten ottomäärät lajeittain ja seutukunnittain Pohjois-Pohjanmaalla vuonna 2015 (ei sisällä Vaalan kuntaa), yksikkö kiintokuutioita (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ylläpitämän järjestelmän mukaan).

Kiviaineskulutusennuste

Valtiovarainministeriön selvityksen (2012) mukaan kiviaineksen kulutus Suomessa on EU -alueen suurimpia suhteutettuna asukasmäärään. Suurta kulutusta selittää laajan maan kattava ja monipuolinen infrastruktuuri sekä roudan takia teiden paksummat rakennekerrokset verrattuna muuhun Eurooppaan. Lisäksi maan sisäinen muuttoliike ja myöhäinen kaupungistuminen ovat vilkastuttaneet asuntorakentamista Suomessa. Suureen kiviaineksen käyttöön on mahdollisesti ollut myötävaikutusta sillä, että kiviaineksia on ollut runsaasti saatavilla ja ne ovat olleet hinnaltaan melko edullisia. Selvityksen mukaan Suomessa kaikesta kiviaineksesta 70 % käytetään teiden ja katujen rakentamiseen, 15 % asuntorakentamiseen. Suurin kiviaineksen kuluttaja Suomessa on julkinen sektori.

Pohjois-Pohjanmaan liiton tekemässä selvityksessä (Partala, 2014) maakunnan kiviaineskulutusennuste on arvioitu erikseen katujen ja rakennuskaavateiden, johtoverkostojen, tasoitus- ja pihatöiden, betonirakenteiden, yleisten teiden, yksityisten teiden, rautateiden sekä salaojitusten vaatima kiviainestarve seutukunnittain. Selvityksen mukaan kiviaineksia kulutetaan 2017–2040 aikana Pohjois-Pohjanmaalla reilut kuusi kuutiota jokaista asukasta kohti vuosittain. Kiviaineksen kulutusennuste seutukunnittain Pohjois-Pohjanmaalla on esitetty taulukossa 1, vuositasolla kiviaineksia tullaan ennusteen mukaan käyttämään lähes 2,4 miljoonaa kuutiota. Korvaavina tuotteina käytetään selvityksen mukaan masuunikuonatuotteita sekä oktohiekkaa Oulun, Raahen ja Ylivieskan seudulla.

Taulukko 1. Kiviaineksen kulutusennuste seutukunnittain Pohjois-Pohjanmaalla (yksikkönä 1000 kiintokuutio) vuosina 2017 -2040 (Partala, 2014). (***

Seutukunta	Hiekat (1 000 m^3)	Sorat ja murskeet (1 000 m^3)(*	Korvaavat tuotteet (1 000 m^3)(**	Yhteensä (1 000 m^3)
Koillismaan seutukunta	2 852	3 359		6 211
Oulunkaaren seutukunta(***	3 007	2 672		5 679
Oulun seutukunta	13 587	17 919	-6 854	24 652
Raahen seutukunta	2 362	3 734	-1 714	4 382
Ylivieskan seutukunta	3 313	5 018	-1 714	6 617
Nivalan-Haapajärven seutukunta	2 026	2 807		4 833
Haapaveden-Siikalatvan seutukunta	2 344	2 350		4 694
Yhteensä	29 491	37 859	-10 282	57 068

*(*osaksi karkeaa kivennäismaata tai moreenia, (**masuunikuonatuotteita ja oktohiekkaa, (*** Luvuista puuttuu Vaalan kulutusennuste.*

Maa-ainesalueiden esittämisen periaatteet

Maakuntakaavassa esitetään vain vähintään seudullisesti merkittävät maa-ainesalueet, joista on olemassa riittävät tiedot. Aiemmin maakuntakaavassa osoitettujen maa-ainesalueiden tilanne on tarkasteltu uudelleen arvioiden kohteissa jäljellä olevat massamääriä sekä mahdollisia rajausmuutostarpeita. Uusien osoitettujen kohteiden perusteena on käytetty seudullisesti merkittäväksi arvioitua massamäärää sekä seudullisen kiviaineshuollon kannalta merkittäviä olemassa olevia maa-aineslupia. Arvioidut massamäärät perustuvat joko olemassa oleviin maa-aineslupiin tai POSKI-hankkeen yhteydessä laadittuihin arvioihin. Arvioissa on otettu myös huomioon mahdolliset muun maankäytön (esim. asutus) ja ympäristönsuojelun asettamat rajoitteet. Poski-hankkeiden jälkeen, kaavaprosessin kuluessa, tulleiden uusien seudullisten alueiden osalla massamäärät perustuvat ottoluvista saatuihin tietoihin tai muihin selvityksiin.

Kolmivaiheisen pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamisprojektissa (POSKI) yhdistettiin olemassa olevaa tietoa ja uutta aineistoa pohjavesistä, maa-aineksen otosta ja tulevista kiviainestarpeista, vesihuollon tarpeista ja erilaisista suojelukohteista. Hankkeen tavoitteena oli turvata hyvän ja laadukkaan pohjaveden saanti vesilaitoksille yhdyskuntien vedensaantia varten, laadukkaan kiviaineksen saanti yhdyskuntarakentamiseen sekä osoittaa kiviaineksen ottoon pitkällä aikavälillä soveltuvat alueet. Työn aikana täydennettiin olemassa olevia pohjavesi- ja kiviainestietokantoja ja tehtiin maa-ainesalueille luokitus, jossa alue luokiteltiin joko maa-aineksen ottoon soveltuvaksi, osittain soveltuvaksi tai soveltumattomaksi huomioiden maa-aineslain 3 §:n vaatimukset.

3 Maa-ainesten ottoalueet maakuntakaavassa

Pohjois-Pohjanmaan kolmannessa vaihemaakuntakaavassa osoitetaan seudullisesti merkittäviä maa-ainesten ottoalueita ja kalliokiviainesten ottopaikkoja yhteensä 28 kpl, joista uusia alueita on 12 kpl (taulukko 3, kuva 2.). Ottoalueista 25 käsiteltiin POSKI-hankkeiden yhteydessä, joista Jyringin tilanne tarkistettiin kaavaprosessissa saatujen lisätietojen myötä. Kolme uutta kohdetta lisättiin kaavaprosessin kuluessa.

Uusia osoitettuja ottoalueita ovat Alavieskan Korkiankurunkallioiden alue, Haapaveden Murtoräme, Haapaveden ja Kärsämäen Mäenkallio, Iin Antinkangas, Iin Jäkäläsuo, Kuusamon Mustalamminvaara, Limingan ja Lumijoen Leviämaa, Muhoksen Teerikankaan kallioalueet, Pyhäjoen Mäkikangas ja Markanräme sekä Taivalkosken Porraslamminkangas. Lisäksi merialueelle Pyhäjoelle Yppärin edustalle on osoitettu merihiekan ottamiseen varattu alue.

Osoitetuilta ottoalueilta arvioidaan saatavan maa-aineksia noin 82,3 miljoonaa m^3, kun vuoteen 2040 mennessä maakunnan arvioitu maa-ainesten kokonaistarve on noin 57 miljoonaa m^3.

Ottoalueet osoitetaan 3. vaihemaakuntakaavassa osa-aluerajauksella tai kohdemerkinnällä riippuen alueen laajuudesta ja muusta ympäröivästä maankäytöstä. Maakuntakaavalla ei ohjata paikallista maa-ainesten ottoa eli kaikissa kunnissa on pieniä ja paikalliseen kysyntään vastaavia ottoalueita.

Voimassa olevasta maakuntakaavasta poistetaan kolme maa-ainesten ottoaluetta (taulukko 2) niissä jäljellä oleva arvioidun massamäärän vähyyden vuoksi. Maakuntakaavasta poistettavia Kalajoen Kourinkangasta, Kuusamon Kalliovaaraa ja Oulun Hangaskangasta ei voi pitää enää merkittävyydeltään seudullisina maa-ainesten ottoalueina. Sievin Jyringin alueen ottotoiminnan arvioitiin POSKI-hankkeessa jatkuvan enimmillään 10 vuotta ja hyödynnettävien massamäärien jäävän seudullisessa tarkastelussa vähäisiksi. Alueelle on kuitenkin vireillä kehittämissuunnitelma, joka voisi toteutuessaan mahdollistaa pidemmän toiminta-ajan ja suuremmat otettavat massamäärät, joten se jätettiin edelleen 3. vaihe-maakuntakaavaan ottoalueena.

Taulukko 2 Poistettavat seudullisesti merkittävät maa-ainesten ottoalueet.

Nro	Kunta	Alueen nimi
29.	Kalajoki	Kourinkangas
30.	Kuusamo	Kalliovaara
31.	Oulu	Hangaskangas

Taulukko 3. Seudullisesti merkittävät maa-ainesten ottoalueet. Uudet kohteet on merkitty tummennetulla fontilla.
[1 POSKI-hankkeessa selvitetty kohde, [2 Kaavaprosessin aikana esille noussut kohde

Nro	Kunta	Alueen nimi	Kiviaineslaji	Arvioitu massamäärä milj. m^3
1.	**Alavieska**	**Korkiankurunkallioiden alue[1]**	**Ka**	**1,5**
2.	Haapajärvi	Pitkäkangas	Hk, Sr	3,0
3.	**Haapavesi**	**Murtoräme[1]**	**Hk, Sr**	**0,4**
4.	**Haapavesi/Kärsämäki**	**Mäenkallio[2]**	**Ka**	**0,9**
5.	**Ii**	**Antinkangas[1]**	**Ka, Hk, Sr**	**0,7**
6.	**Ii**	**Jäkäläsuo[1]**	**Ka**	**1,5**
7.	Ii	Hoikankallio-Myllykangas	Ka	2,0
8.	Kuusamo	Luikonkangas	Hk, Sr	1,7
9.	**Kuusamo**	**Mustalamminvaara[1]**	**Ka**	**0,3**
10.	Kärsämäki	Kiimakallio	Ka	1,3
11.	**Liminka/ Lumijoki**	**Leviämaa[1]**	**Ka, Sr**	**1,5**
12.	**Muhos**	**Teerikankaan kallioalueet[1]**	**Ka**	**0,4**
13.	Oulu	Isoniemi	Hk, Sr	13
14.	Oulu	Salonselkä	Hk	0,7
15.	Oulu	Vasikkasuo	Ka	26
16.	Pudasjärvi	Korentokangas	Hk, Sr	1,5
17.	Pudasjärvi	Viinivaara läntinen	Hk, Sr	2,5
18.	**Pyhäjoki**	**Markanräme[2]**	**Ka**	**2,5**
19.	**Pyhäjoki**	**Mäkikangas[1]**	**Ka**	**1,0**
20.	**Pyhäjoki**	**Yppärin edusta[2]**	**meri-Hk**	**10,0**
21.	Raahe/ Siikajoki	Hummastinvaara	Ka, Hk	1,6
22.	Sievi	Jyrinki[1,2]	Hk, Sr	1,0
23.	Sievi	Koriamäki	Ka	1,0
24.	Sievi/ Reisjärvi	Isokangas	Hk, Sr	1,0
25.	Siikajoki	Alhonmäki	Hk, Sr	0,9
26.	**Taivalkoski**	**Porraslamminkangas[1]**	**Hk, Sr**	**1,8**
27.	Utajärvi/ Pudasjärvi	Viinivaara itäinen	Hk, Sr	1,8
28.	Ylivieska	Kettukallio	Ka	0,8
	Yhteensä			82,3

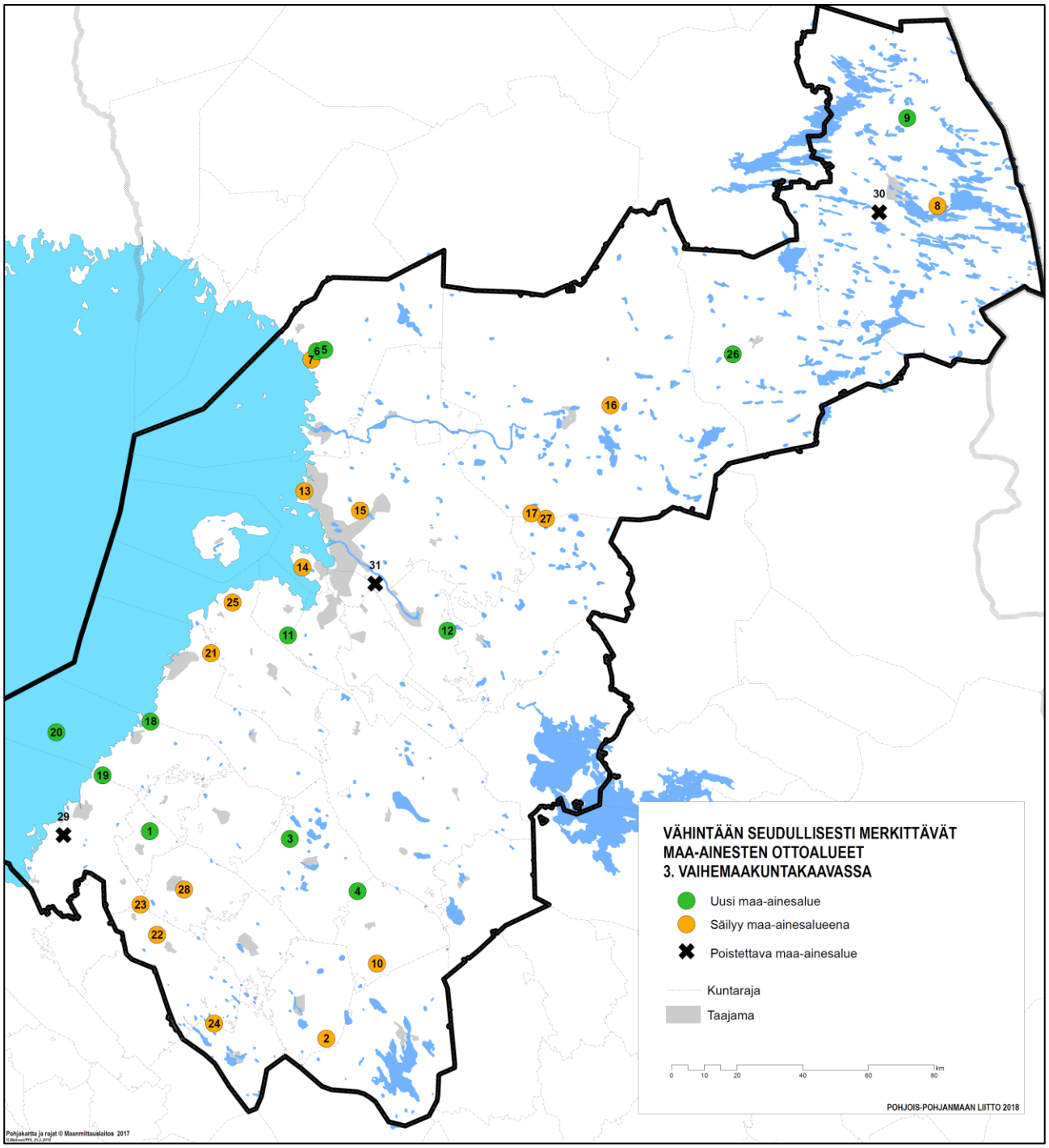

Kuva 2: Seudullisesti merkittävät uudet, säilyvät ja poistettavat maa-ainesten ottoalueet Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa. (Numero viittaa taulukon 2 ja 3 numerointiin.)

Kun verrataan kaavan maa-ainesalueiden varantoja arvioituun seudulliseen luonnonkiviaineksen tarpeeseen (taulukko 4.), niin maakuntakaavassa osoitetut maa-ainesalueet kattavat kokonaisuutena alueen maa-ainesten tarpeet. Toisaalta kaavan varatut alueet eivät kaikilta osin riitä kattamaan seudullisia tarpeita. Koillismaan, Haapaveden-Siikalatvan, Nivala-Haapajärven ja Ylivieskan seutukuntien osalta tarve pystytään tyydyttämään kuitenkin yksittäisillä, pienillä maa-ainesalueilla. Etenkin maakunnan eteläosassa maa-ainestarvetta tullaan tulevaisuudessa täyttämään pitkälti kalliomurskeella. Tulevaisuudessa merihiekan hyödyntäminen rannikolla tarjoaa yhden mahdollisuuden tyydyttää maa-ainesten tarvetta.

Taulukko 4. Maakuntakaavan kiviainesvaraukset suhteessa arvioituun tarpeeseen. [1] Mäenkallio jaettu Haapaveden ja Kärsämäen kesken, [2] Isokangas jaettu Sievin ja Reisjärven kesken.

Seutukunta	**Kaavavarausten kiviainesmäärä, milj. m^3**	**Arvioitu kiviainestarve vuoteen 2040, milj. m^3**
Koillismaan seutukunta	>5,1	6,2
Oulunkaaren seutukunta	>10,7	5,7
Oulun seutukunta	>41,6	24,7
Raahen seutukunta	>16,0	4,4
Haapaveden - Siikalatvan seutukunta	>0,9 [1]	4,7
Nivala – Haapajärven seutukunta	>3,9 [1,2]	4,8
Ylivieskan seutukunta	>4,8 [2]	6,6
Yhteensä	**>83,0**	**57,1**

4 Maa-ainesalueet

Seuraavilla sivuilla on esitelty Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa osoitetut 28 maa-ainesalueen sijainnit ja kuvaukset sekä tarvittaessa tarkasteltu maa-ainesalueen suhdetta muuhun maankäyttöön ja voimassa oleviin kaavoihin.

Aluekartoissa esitetyt rajaukset ovat osin voimassa olevasta maakuntakaavasta sekä POSKI-hankkeiden yhteydessä tuotettuja. Vähäisiltä osin rajauksia on korjattu tarkentuneiden tietojen myötä. Voimassa olevan maakuntakaavan rajaukset perustuvat pitkälti aiemmin tehtyihin yleissuunnitelmiin ja vanhoihin ottoalueista tehtyihin ilmakuvatulkintoihin. Yleensä vaihemaakuntakaavassa kohteena esitettyjen ottoalueiden kohdemerkinnät on tyydytty osoittamaan yleispiirteisellä ympyrällä tms. merkinnällä.

Tämän koontiraportin lähtöaineistoina on käytetty POSKI- hankkeissa kerättyjä tietoja ja laadittuja lukuisia raportteja. Lisäksi on hyödynnetty tehtyjä lupapäätöksiä, kuntien laatimia kaavoja ja maa-ainesten ottoalueille tehtyjä ympäristövaikutusten arviointeja. Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämästä Maa-ainestenottoluvat ja kiviainesvarannot –karttapalvelusta on ollut nähtävissä luvitustilanne sekä Geologian tutkimuskeskus tuottamia kiviainesvarantotietoja, joiden perusteella on voinut tarkastella POSKI-hankkeiden jälkeen tapahtuneita mahdollisista muutoksia ottotoiminnassa. Lisäksi kuntien asiantuntijat ovat joissain tapauksissa antaneet tarkentavia lisätietoja. Tarkastelussa on hyödynnetty myös varsin monipuolista maakuntakaavoissa esitettyä maankäyttöön liittyvää dataa. Lisäksi pysyvää asutusta ja loma-asutusta on tarkasteltu yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR, Tilastokeskus ja SYKE) avulla. Maa-ainesalueiden esittelyssä on pohjakartta-aineistoina käytetty Maanmittauslaitoksen tuottamia tuoreimpia peruskarttarastereita sekä maastokarttarastereita 1:250 000. Tarkasteluissa on hyödynnetty myös Maanmittauslaitoksen tarjoamia ilmakuvatietoja. Koontiraportin työstämisen yhteydessä ei ole tehty maastovarmistuksia

Seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävät alueidenkäyttökysymykset tulee lähtökohtaisesti tutkia ja ratkaista maakuntakaavassa. Jos lainvoimaisessa maakuntakaavassa on osoitettu tuulivoima-alueet, ei vaikutuksiltaan seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävää tuulivoima-aluetta voida osoittaa kuntakaavassa muille alueille (ympäristöministeriö 2016a).

4.1 Alavieska: Korkiankurunkallioiden alue

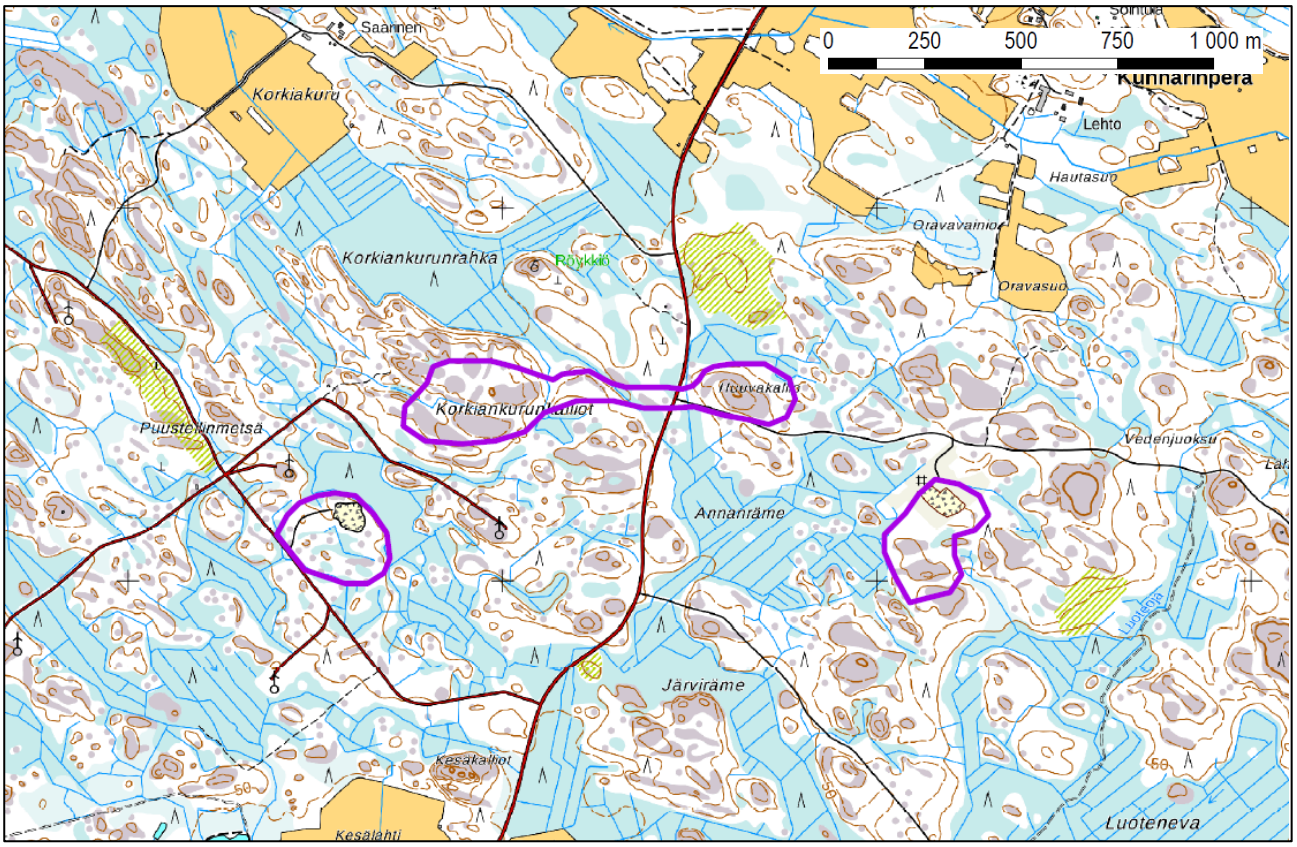

Korkiankurunkallioiden ottoaluetta ei ole aiemmin esitetty maakuntakaavassa. Alueella on kolme voimassa olevaa kallionlouhintalupaa, joiden ottomäärä on yhteensä noin 586 000 k-m^3. Arvioitu kiviaineksen määrä on yhteensä 1,5 miljoonaa k-m^3. Massamäärä perustuu maa-aineslupiin ja GTK:n massa-arvioihin.

Alueen länsilaidalla ulottuu Saarenkylä – Vieskanjärvi tuulivoimapuiston osayleiskaava, jossa ei ole huomioitu maa-ainestenottoa. Em. tuulivoimapuiston osayleiskaavan laatimisvaiheessa toteutetun liito-oravan elinympäristöjen yleispiirteisen kartoituksen yhteydessä löydettiin merkkejä lajin esiintymisestä Korkiankurunkalliolla. Liito-orava on EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) mukainen yhteisön tärkeänä pitämä eläinlaji (ns. tiukan suojelujärjestelmän laji), joten lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on Suomen luonnonsuojelulain perusteella kiellettyä (Lsl. 49 §). Liito-oravan esiintyminen alueella tulee selvittää tarkemmin mahdollisien maa-aineslupaprosessien yhteydessä!

4.2 Haapajärvi: Pitkäkangas

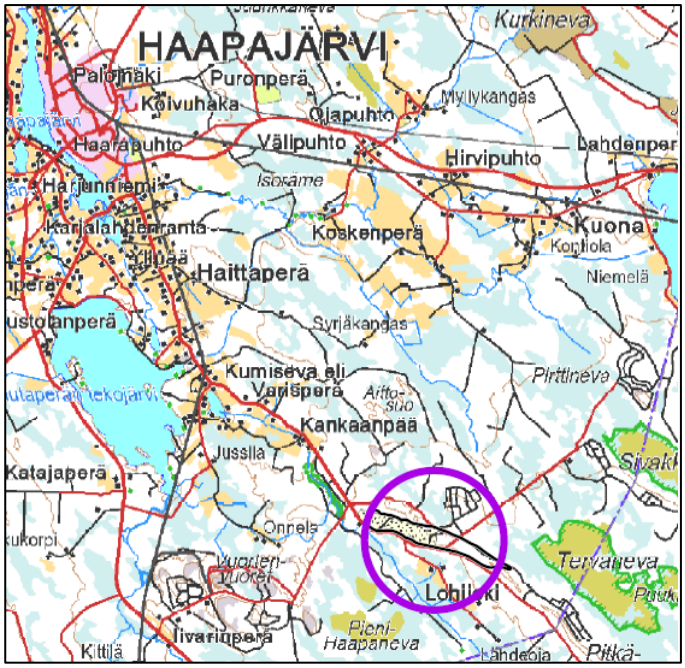

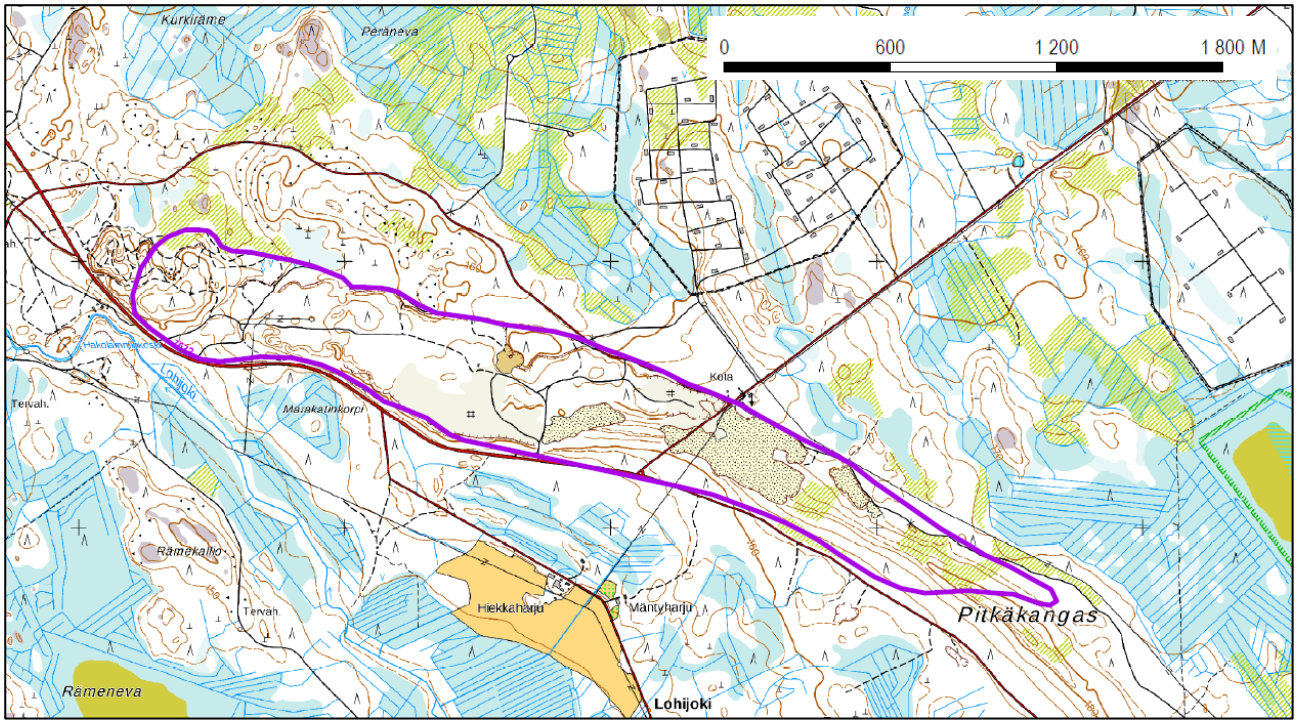

Haapajärven Pitkäkankaalla on kaksi voimassa olevaa hiekan ja soran ottolupaa, joiden voimassaoloaika loppuu lähivuosina. GTK:n arvioima otettavissa oleva massamäärä on 3,0 miljoonaa k-m^3. Länsipää on käytännössä loppuun otettu, mikä on huomioitu lasketuissa massoissa. On osoitettu myös aiemmassa maakuntakaavassa maa-ainestenottoalueena.

Alue on vedenhankintaa varten tärkeää pohjavesialuetta (1E-lk, pohjavesialueen tunnus 1106903) ja lisäksi merkitty maakuntakaavaan tärkeänä pohjavesivyöhykkeenä. Harjujakso jatkuu edelleen kaakkoon, joka kuuluu etäämmällä osin Natura-ohjelmaan (FI1002001) ja harjujensuojeluohjelmaan (HSO110118). Ottoalue sijaitsee puolustusvoimien hallussa olevan alueen välittömässä läheisyydessä.

4.3 Haapavesi: Murtoräme

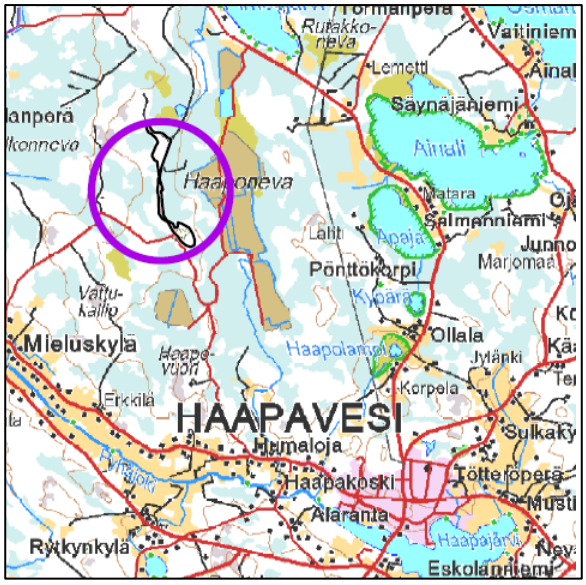

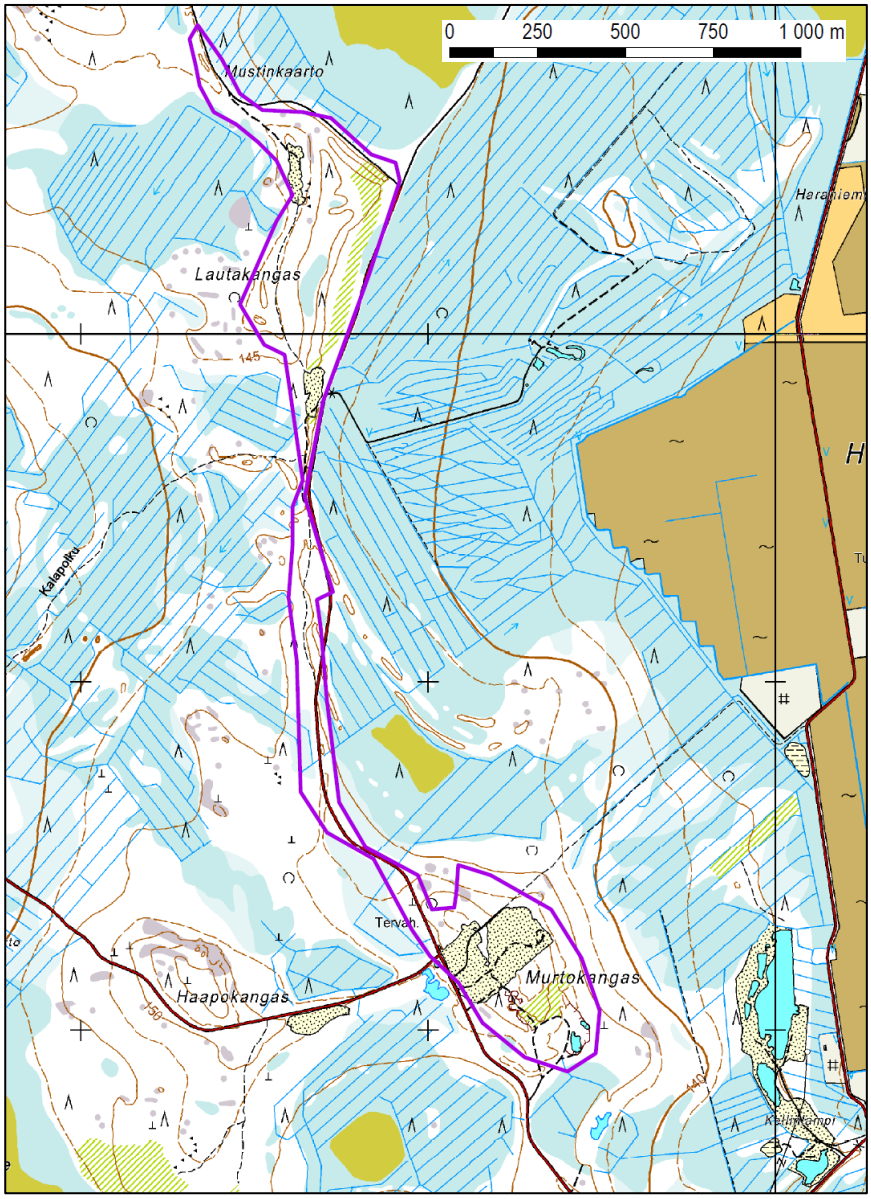

Murtorämeen maa-ainesten ottoalue koostuu useista kapeista peräkkäisistä muodostumista (Laukankangas, Murtokangas, Murtoräme ja Mustinkaarto). Alueella on voimassa yksi maa-aineslupa (Hk, Sr), mutta läheisyydessä on lisää pienempiä ottolupia. Arvioitu hyödynnettävissä maa-ainesmäärä on yhteensä 0,4 miljoonaa k-m^3. Alue sijaitsee turvetuotantoalueen vieressä. Lähimpään asutukseen on matkaa noin kolme kilometriä. Kyseessä on uusi maa-ainesalue 3. vaihemaakuntakaavaan.

4.4 Haapavesi/Kärsämäki: Mäenkallio

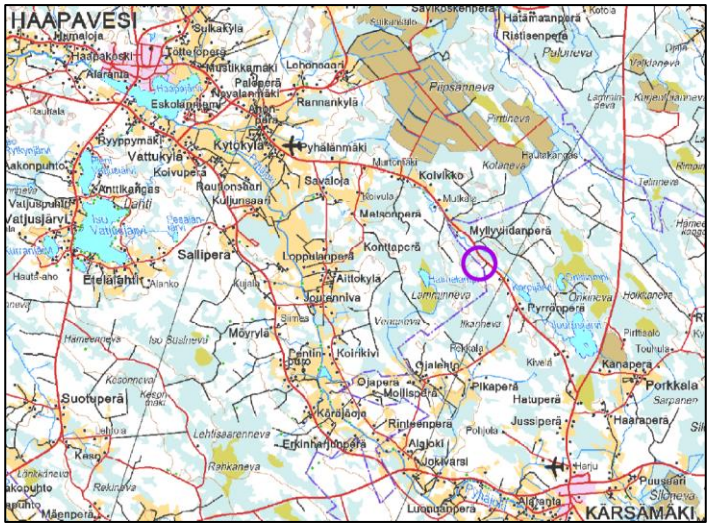

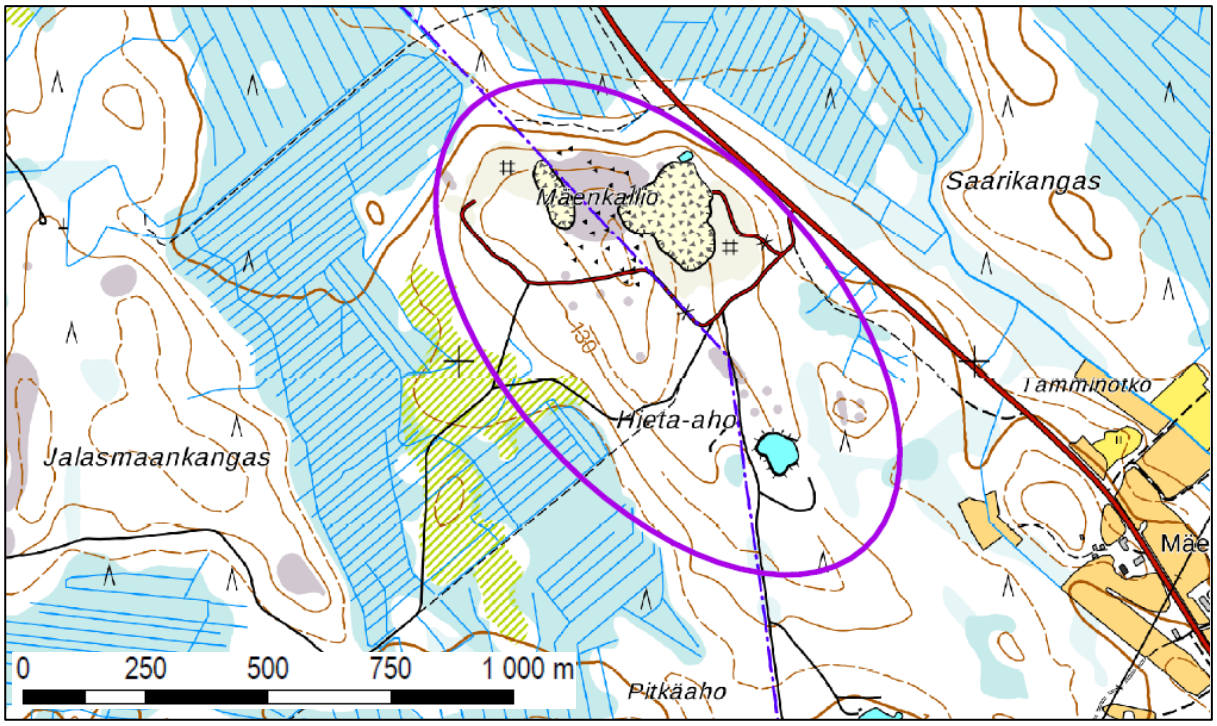

Mäenkallion kalliolouhosalue osoitetaan uutena maa-ainesten ottoalueena 3. vaihemaakuntakaavaan. Alue sijaitsee aivan Haapaveden ja Kärsämäen rajalla ja siellä on harjoitettu kallion louhintaa lupatietojen perusteella ainakin vuodesta 1995 lähtien. Alueella on voimassa kolme vuonna 2017 myönnettyä kallionlouhintalupaa, joiden ottomäärä on yhteensä 850 000 k-m^3. Suurin 650 000 k-m^3 lupa on Haapaveden puolelle. Hyödyntämiskelpoista kiviainesta on mahdollisesti lisää alueen länsipuolella, joten käyttökelpoisen kiviaineksen määrä lienee suurempi kuin jo luvitettu vajaa 0,9 miljoonaa k-m^3. POSKI-selvityksessä alueen merkitys on jäänyt huomiotta ottoalueen ja lupien jakautuessa kahden kunnan puolelle. Kyseessä on merkittävä seudullinen louhosalue.

Alueella ei ole erityisiä ympäristöarvoja. Haapaveden puoleisen luvan haltijalla on toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa kiviaineksen louhintaan ja murskaukseen sekä alueelle on myönnetty ympäristölupa myös asfalttiasemalle ja jäteasfaltin käytölle. Keskeisimmältä alueelta lähin asutus sijaitsee noin 1 km päässä ottoalueesta kaakkoon. Luoteessa lähin asutus sijoittuu noin 1,2 km päähän ottoalueesta. Lähin loma-asutus sijaitsee ottoalueen lounaispuolella noin 1,6 km etäisyydellä.

4.5 Ii: Antinkangas

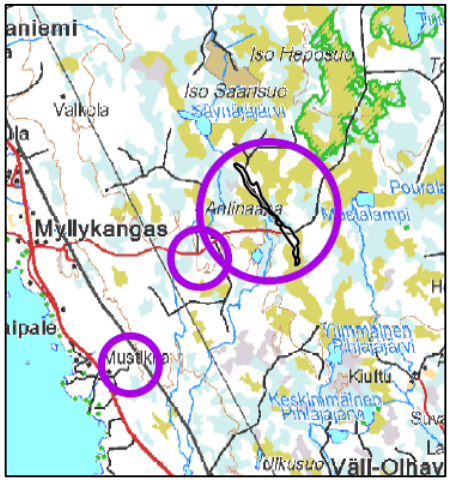

Antinkankaan soravaltainen maa-ainesalue on uusi maakuntakaavassa osoitettava kohde. Se muodostuu Antinaapa, Antinkangas ja kalliokohde Kalkkimaan kokonaisuudesta, jossa on hyödynnettäviä massoja noin 0,7 miljoonaa k-m^3. Alueella on laajenemis-mahdollisuuksia etelän suunnalla. Alueella on voimassa yksi ottolupa.

Alue sijaitsee Olhava-Myllykangas-Palokangas tuulivoima-alueen reunalla. Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavassa (2012) Tuulijärventien varteen on osoitettu maa-ainestenottoa (EO). Alue jää 1. vaihemaakunta-kaavan Nyby-Heposuon arvokkaan suokehityssarjan sisäpuolelle ja sen läheisiä suoalueita toteutetaan soidensuojelualueina. Ympäristössä on joitain muinaismuistolain suojelemia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alue on porohoidon kannalta tärkeää laidun- ja vasomisaluetta.

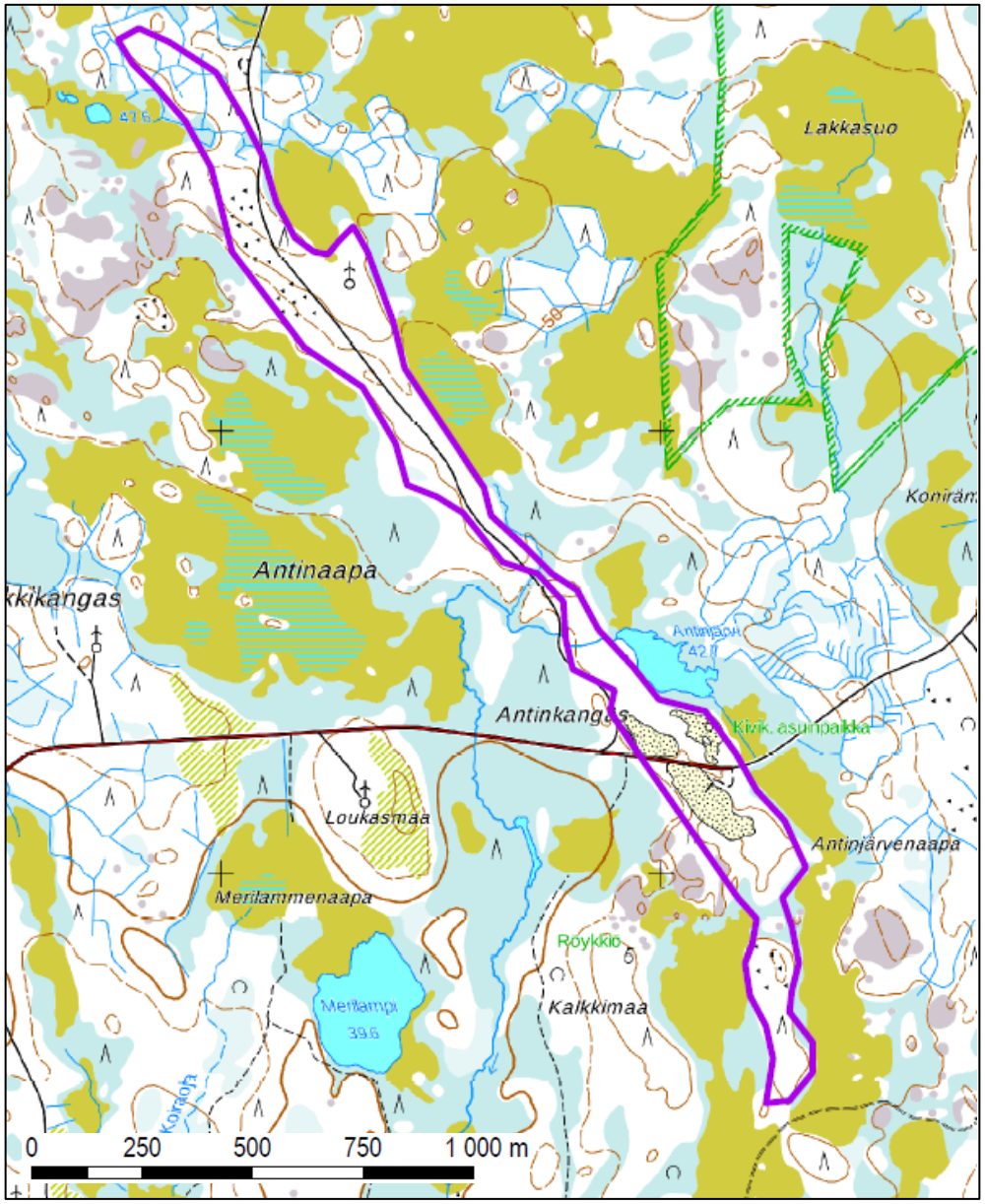

4.6 Ii: Jäkäläsuo

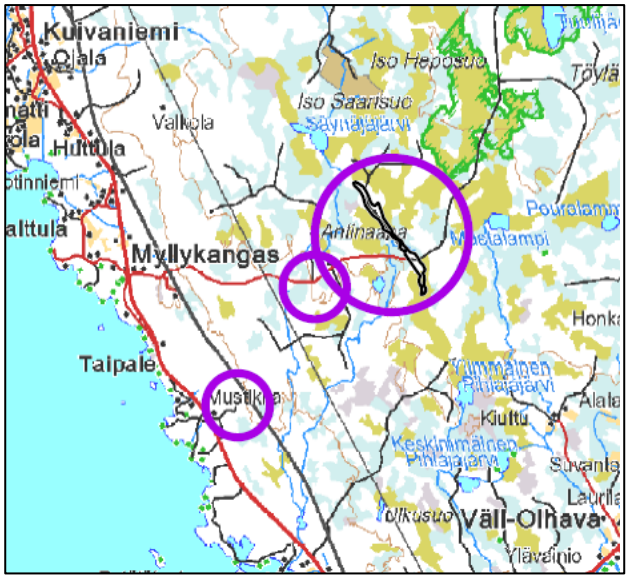

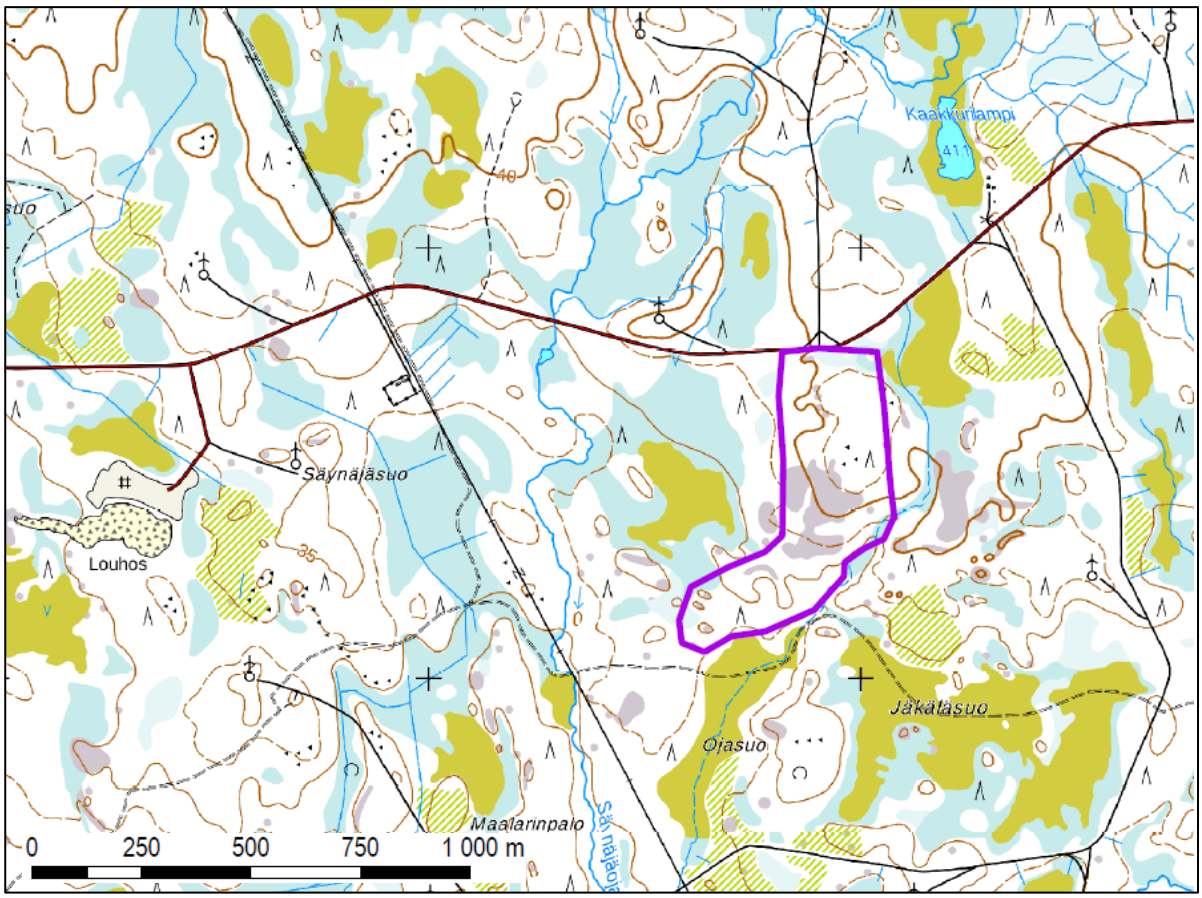

Iin Jäkäläsuon alueella on inventoitu useita kalliokiviaineskohteita, jotka ovat Jäkäläsuo, Jäkäläsuo NW, Ojasuo N ja Säynäjäkangas. Kohteiden kiviaines on keskilujaa ja arvioitu hyödynnettävä massamäärä on 1,5 miljoonaa k-m^3. Alueella on voimassa yksi 445 000 k-m^3 kalliokiviaineslupa.

Alue on 1. vaihemaakuntakaavan Nyby-Heposuon arvokkaan suokehityssarjan ja Myllykankaan tuulivoimapuiston keskellä. Alue on valtaosin osoitettu Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavassa (2012) maa-ainesalueeksi (EO), muun alueen ollessa maa-ainesten oton mahdollistavalla maa- ja metsätalousvaltaisella alueella (M). Alue on porohoidon kannalta tärkeää laidun- ja vasomisaluetta.

4.7 Ii: Hoikankallio-Myllykangas

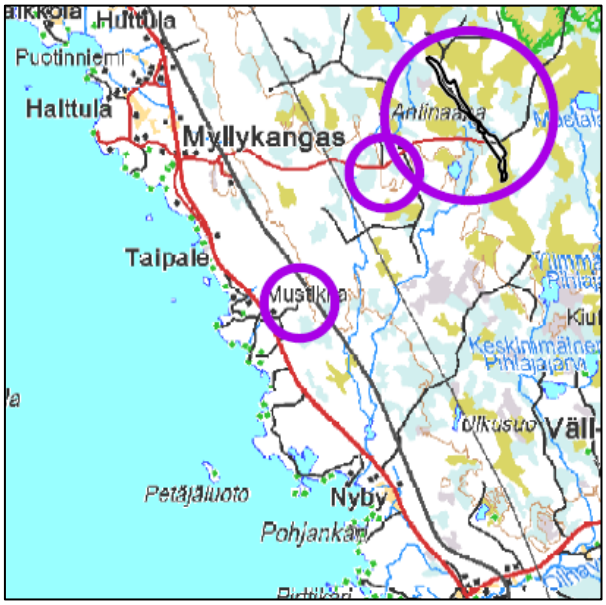

Hoikankallio-Myllykangas on ollut maakunta-kaavassa maa-ainesalueena. GTK:n arvioima massamäärä on 2,0 miljoonaa k-m^3. Alueella on voimassa yksi 200 000 k-m^3 louhintalupa. Kiviaines on kulutuskestävää. Kohde sijaitsee vt 4 ja rautatien välissä eli se on edullisesti Oulu – Kemi –liikenneyhteyksien kehittämiseen nähden. Alueella ei ole voimassa kunnan laatimia kaavoja. Pysyvään asutukseen ja loma-asuntoihin on etäisyyttä vähimmillään noin 0,5 km. Alue on poronhoitoaluetta, mutta poroelinkeinon harjoittamiseen alueella ei ole merkitystä.

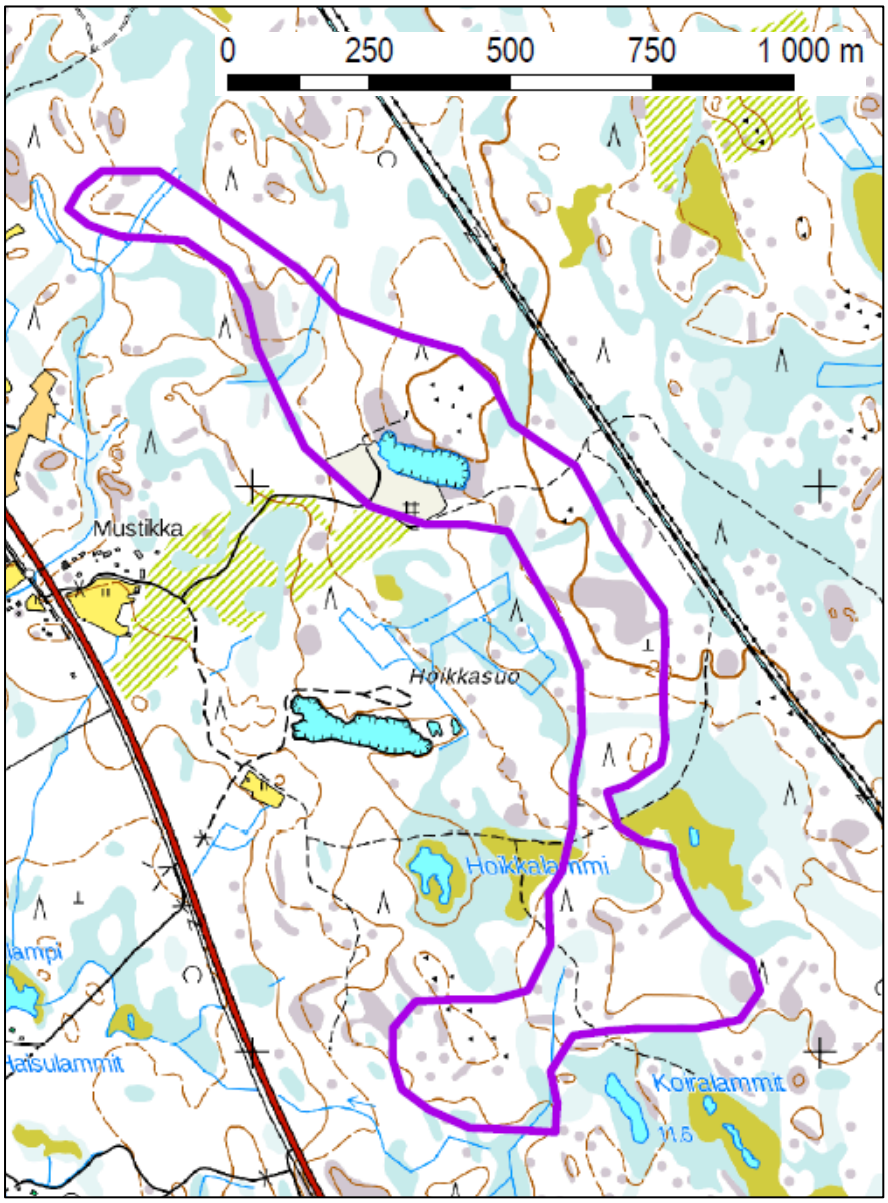

4.8 Kuusamo: Luikonkangas

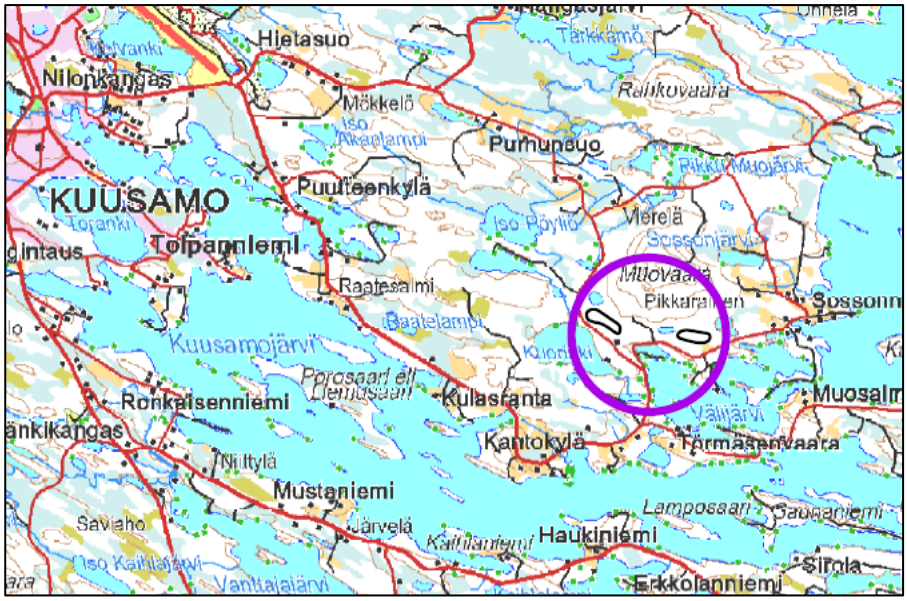

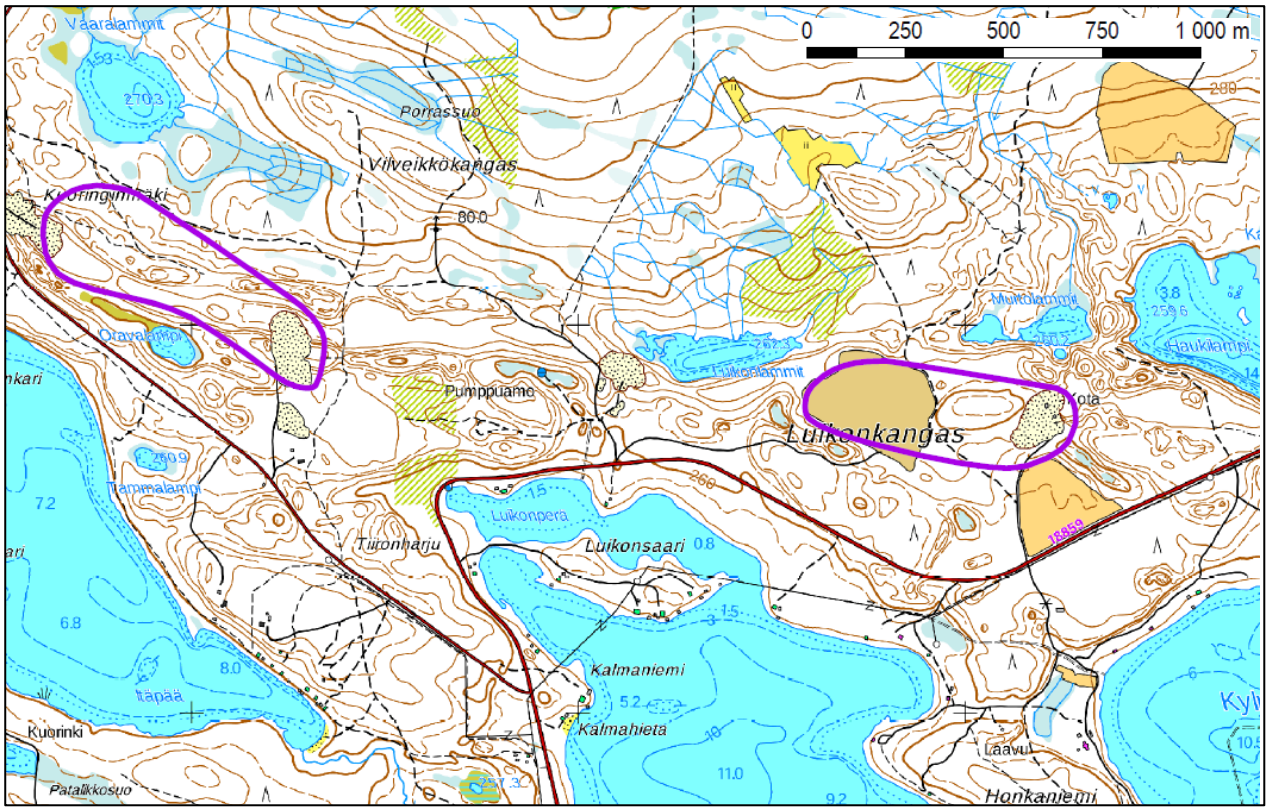

Kuusamon Luikonkangas muodostuu kahdesta erillisestä ottoalueesta, joiden yhteinen arvioitu massamäärä on 1,7 miljoonaa k-m^3. Läntisellä alueella ei ole voimassa olevia maa-aineslupia, mutta itäisellä alueella on kaksi voimassa olevaa lupaa hiekan ja soran ottamiseen, yhteensä noin 305 000 k-m^3. Alue on osoitettu myös aiemmassa maakuntakaavassa maa-ainestenottoalueena

Alue on vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialuepohjavesialuetta (I luokka, tunnus 11305142) ja harjulla on vedenottamo. Harju on osoitettu maakuntakaavassa osana tärkeää pohjavesi-vyöhykettä. Itäosaltaan kangas kuuluu maakunnalliseksi määriteltyyn Itä-Kuusamon järvimaisemaan. Harjujakso on porojen talvilaidunta ja sitä kautta siirretään poroja pohjoisempana olevalle Palokankaan erotusalueelle. Kuusamon yleiskaavassa (2009) ei ole osoitettu maa-ainesten ottoon tarkoitettuja alueita.

4.9 Kuusamo: Mustalamminvaara

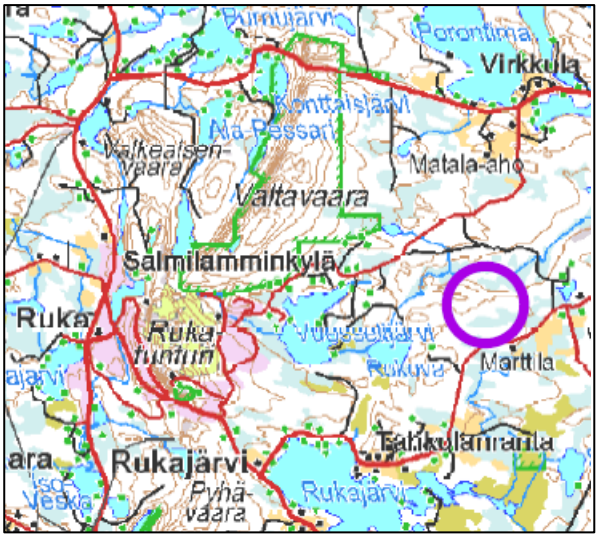

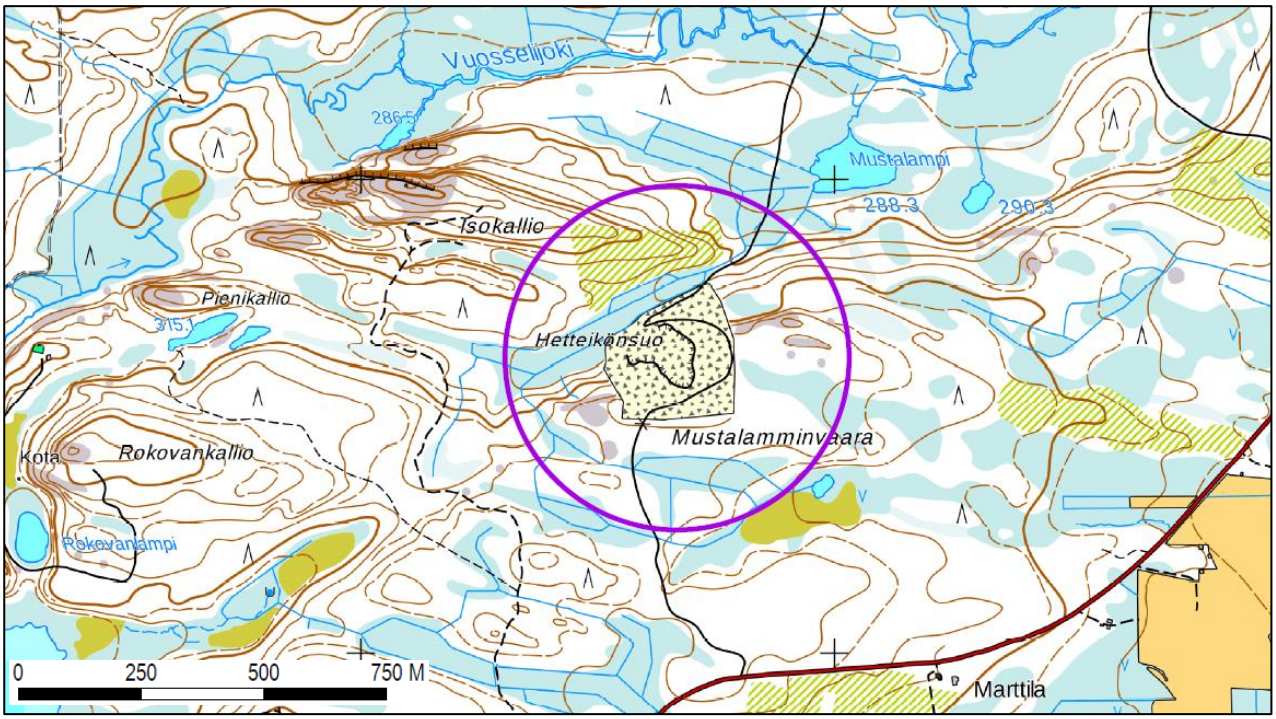

Mustalamminvaarassa on voimassa yksi 435 000 k-m^3 kallionlouhintalupa. Alueelta on louhittu kalliokiviainesta ainakin vuodesta 2005 lähtien. Louhintalupaan perustuva arvioi kiviainesmäärästä on 0,3 miljoonaa k-m^3, mutta alueella on kalliokiviainespotentiaalia enemmänkin. Alue ei ole aiemmin osoitettu maakuntakaavassa.

Kalliolouhintakohde sijaitsee noin 4 km Rukan keskeiseltä matkailualueelta itään. Rukan osayleiskaavan ulkokehällä alue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (MU), jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta tai ympäristöarvoja. Louhosalueelta on noin 2 km Rukan yleiskaavassa määritellyn väljän loma-asuntoalueen (R-2) varaukseen. Lähin asutus on reilun kilometrin ja loma-asutusta on lähimmillään noin kilometrin etäisyydellä. Louhosalue sijaitsee Alakitkan ja Oivangin paliskuntien rajamaastossa ja alueella on merkitystä poronhoidolle. Kuusamon yleiskaavoissa (2009 ja ei lainvoimaisessa 2017) ei ole osoitettu maa-ainesten ottoalueita.

4.10 Kärsämäki: Kiimakallio

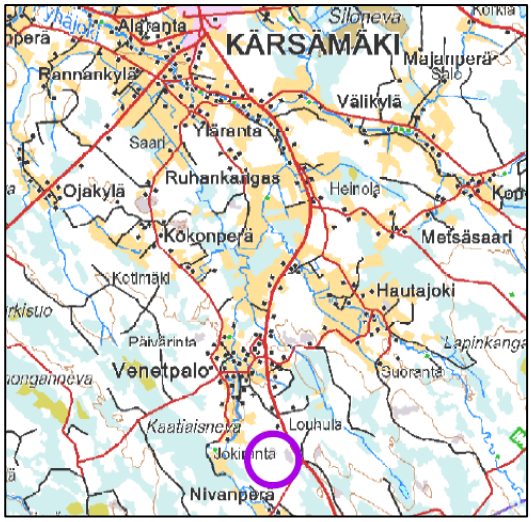

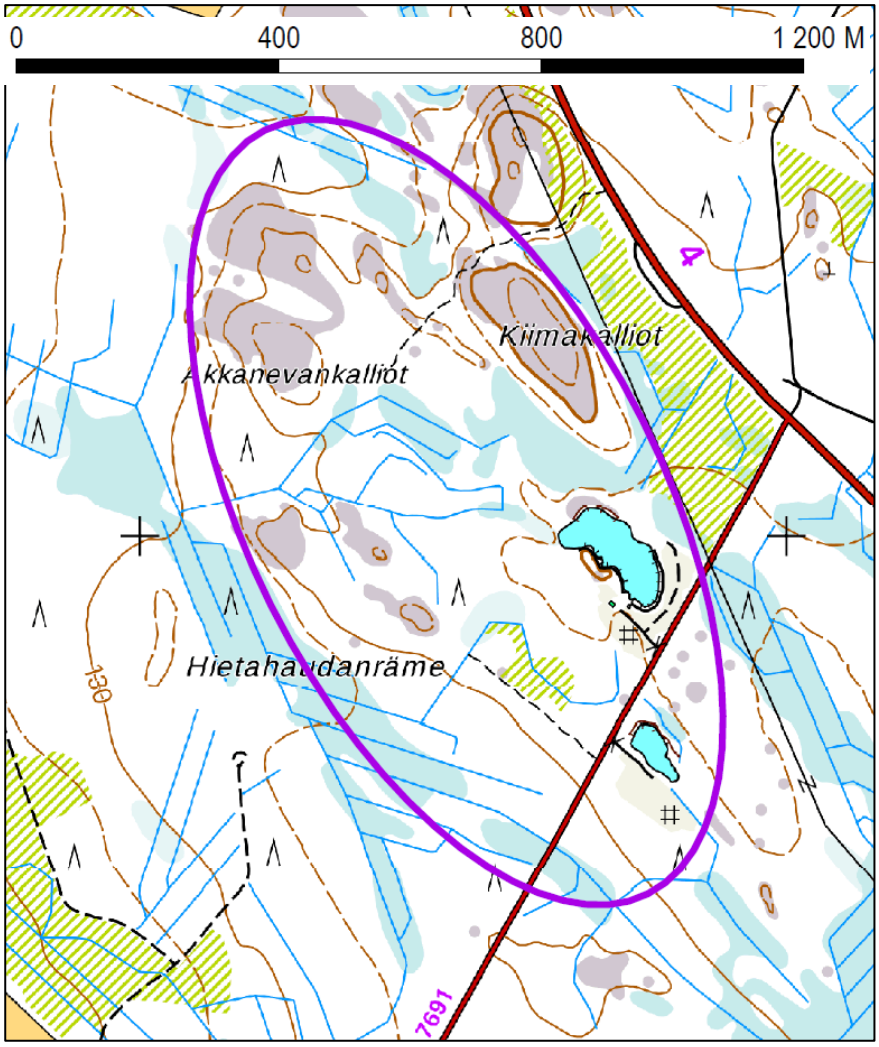

Kiimakallioiden kalliolouhosalueella on harjoitettu kallionlouhintaa lupatietojen mukaan ainakin 1990-luvulta lähtien. Alue sijaitseen valtatien 4 läheisyydessä noin 13 km Kärsämäen kuntataajamasta etelään. Kallioalueen eteläosassa on voimassa vain yksi 75 000 k-m^3 kiviaineslupa. Kalliolouhosalueen arvioitu kiviaineksen määrä on 1,3 miljoonaa k-m^3. Kiviainespotentiaalin hyödyntämistä vaikeuttaa yhden veden täyttämän louhoksen äärellä oleva vapaa-ajan asunto. Kiviaines on keskilujaa tonaliittia. Kunnan laatimia kaavoja alueella ei ole. Alue on osoitettu maa-ainesten ottoalueena voimassa olevassa maakuntakaavassa.

4.11 Liminka/Lumijoki: Leviämaa

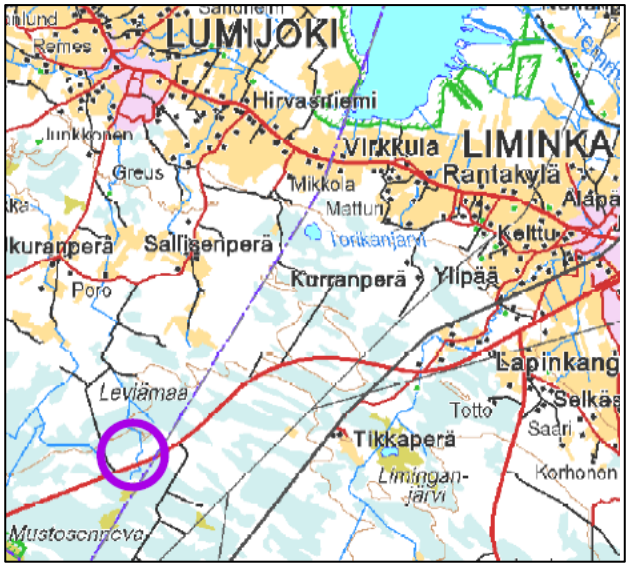

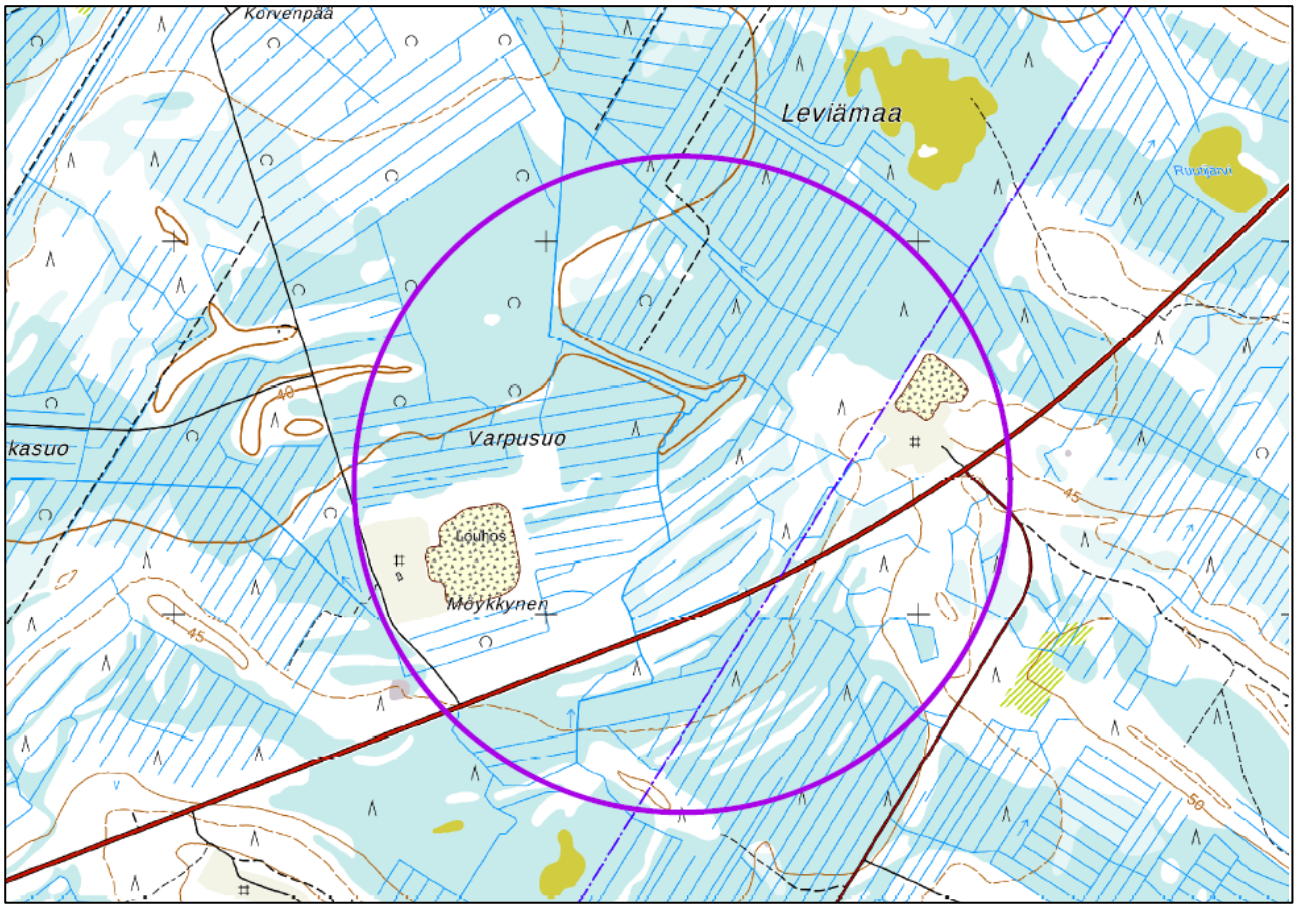

Leviämaan maa-ainesalue sijaitsee Lumijoen ja Limingan rajalla, valtatie 8 läheisyydessä. Alueen arvioitu kiviainesmäärä on 1,5 miljoonaa k-m^3, joka koostuu pääosin kalliolouheesta, mutta alueella on myös jonkin verran soraa. Kalliokiviaines on keskilujaa. Massamäärä on arvioitu POSKI-hankkeen yhteydessä olemassa olevien lupien perusteella. Alueella on kaksi voimassa olevaa maa-aineslupaa, jotka jakautuvat sekä Lumijoen että Limingan puolelle. Noin 1,5 km etäisyydelle ottoalueesta Limingan suuntaan suunnitellaan kansainvälisen tason ampumarata-aluetta. Oulun seudun yhteisessä yleiskaavassa (2007) alue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M). Aluetta ei ole aiemmin osoitettu maa-ainesten ottoalueena maakuntakaavassa.

4.12 Muhos/Utajärvi: Teerikankaan kallioalue

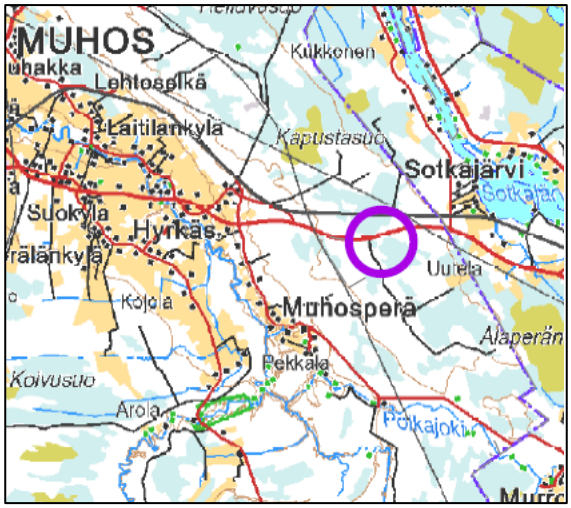

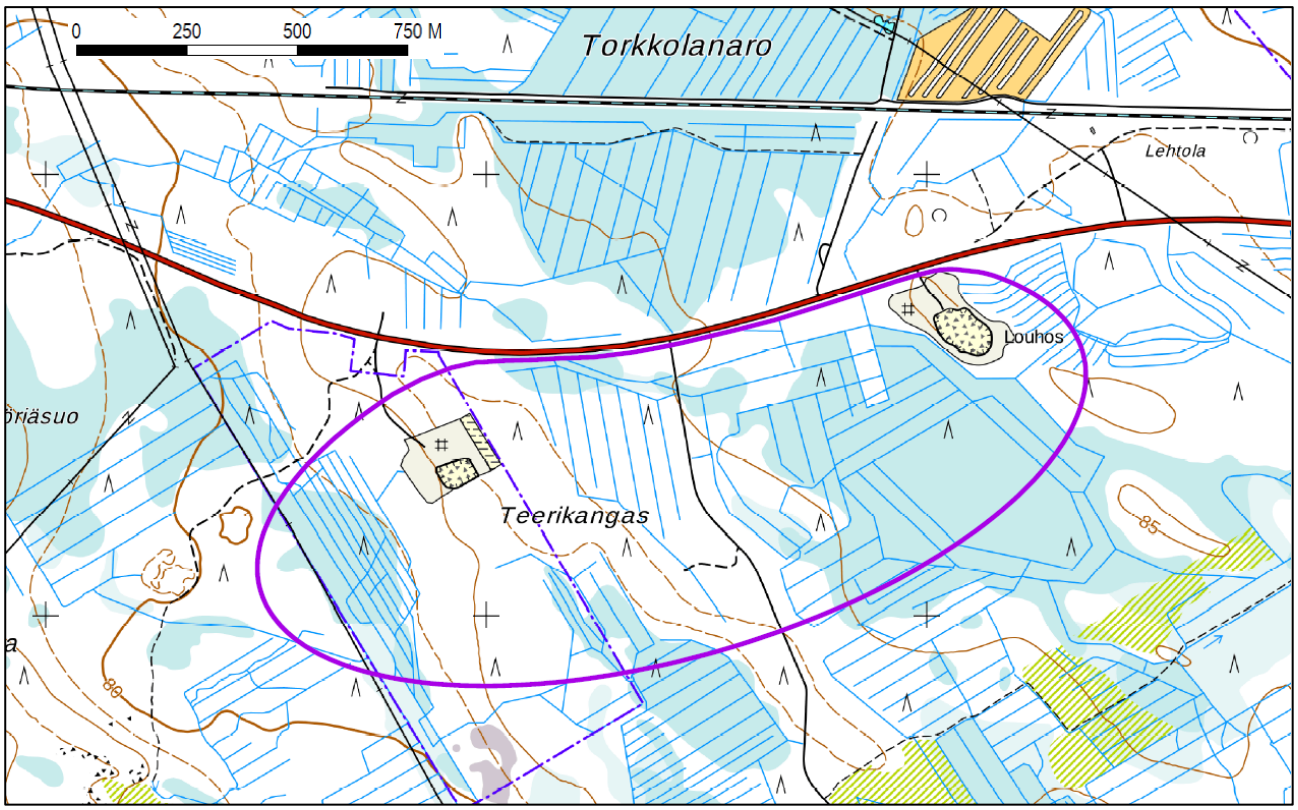

Teerikankaan kallioalue sijaitsee Muhoksella ja Utajärven enklaavissa aivan valtatien 22 läheisyydessä. Alueella on voimassa kaksi lupaa, joista toinen on Utajärven enklaavissa ja toinen Muhoksen puolella. POSKI-hankkeen yhteydessä maa-aineslupien perusteella alueen kiviainesmääräksi on arvioitu 0,4 miljoonaa k-m^3, mutta alueella lienee louhittavaa materiaalia enemmänkin. Muhosperällä, noin 1,5 km Teerikankaalta länteen louhitaan ja murskataan kalliokiviaineksia sekä läjitetään ylijäämämaita. Sieltä on aiemmin otettu myös maa-aineksia (Sr ja Hk) ja louhittu kalliokiviainesta. Muhoksen alueella on voimassa Oulun seudun yhteinen yleiskaavaa (2007), jossa alue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M). Teerikankaan kallioaluetta ei ole aiemmin osoitettu maakuntakaavassa maa-ainesalueena.

4.13 Oulu: Isoniemi

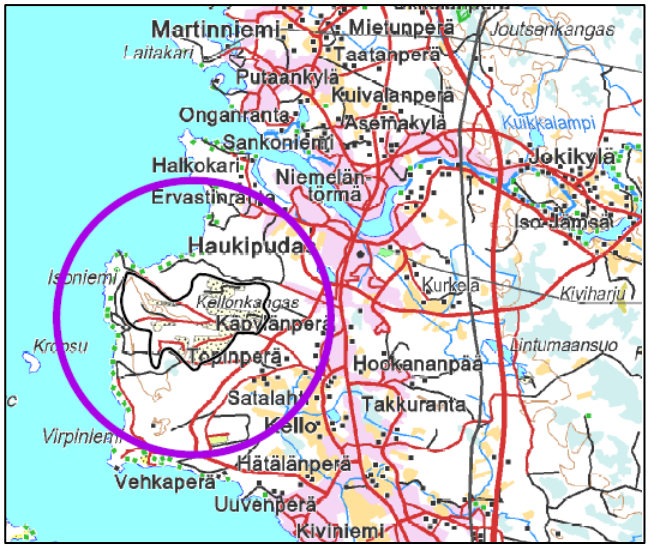

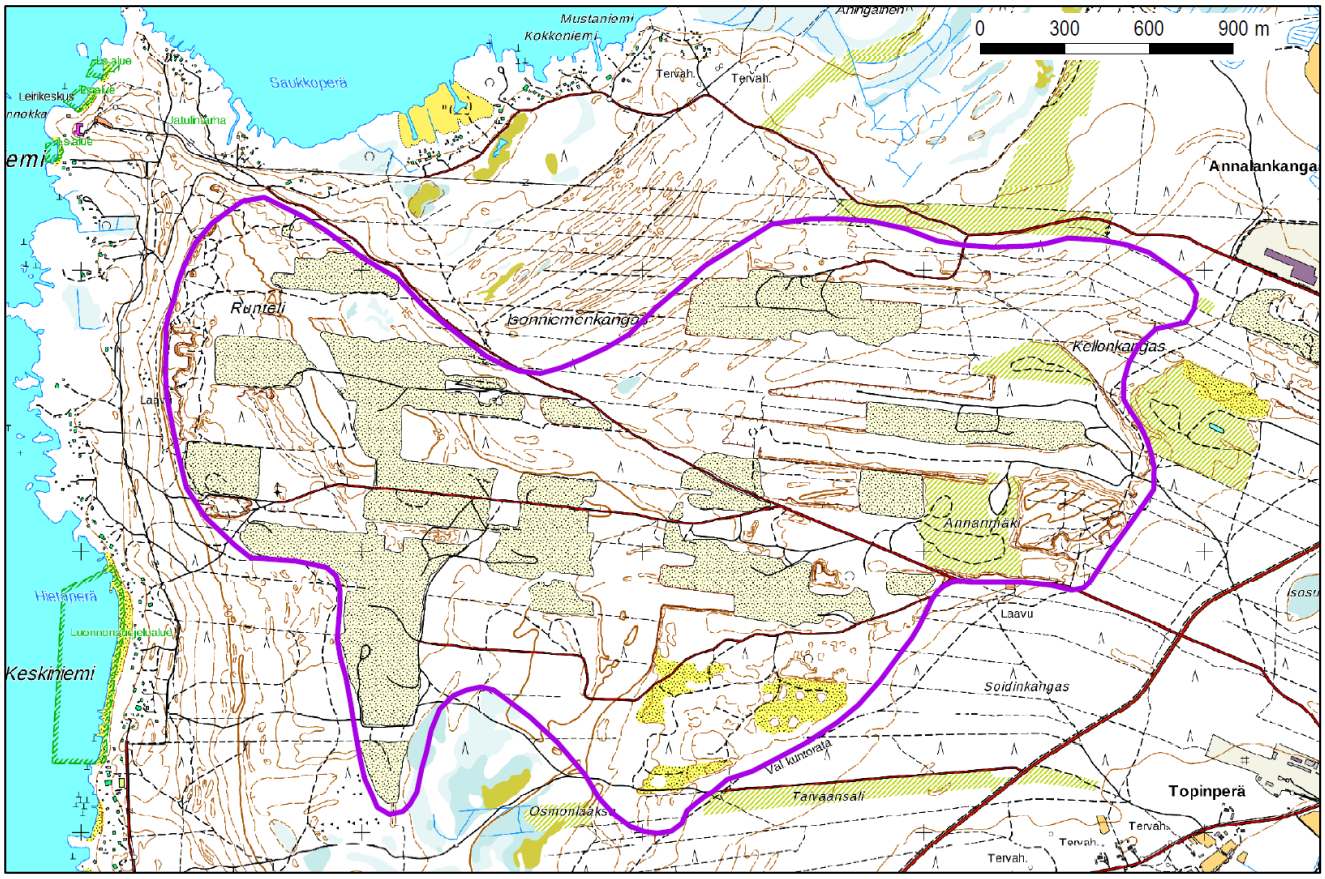

Isoniemen alue on osoitettu maa-ainestenottoalueena voimassa olevassa maakuntakaavassa. Uuden Oulun yleiskaavassa (2016) seudullisesti merkittävät maa-ainesten ottoalueet ja kalliokiviainesten ottopaikat on esitetty yleissuunnitelmien mukaisesti. Yleiskaavassa on annettu yleismääräys, jonka mukaan kyseisten yleissuunnitelmien alueella maa-ainesten otto on sallittu vain yleissuunnitelmissa osoitetuilla alueilla.

Isoniemeen on tehty maa-ainesten ottoa ohjaava selvitys vuonna 1985 ja laadittu käyttösuunnitelma vuonna 2010. Alueelle on osoitettu kolme erillistä maa-aineksen ottoon soveltuvaa aluetta. Voimassa olevia lupia on kaikkiaan 28. Alueella on merkittävät sora- ja hiekkavarannot. Oulun kaupungin arvion mukaan hyödynnettävissä oleva massamäärä on yhteensä 13,0 miljoonaa k-m^3. Maa-ainesten hyödyntämisen jälkeen aluetta on tarkoitus kehittää osana Virpiniemeä entistä vetovoimaisempana virkistysympäristönä.

4.14 Oulu: Salonselkä

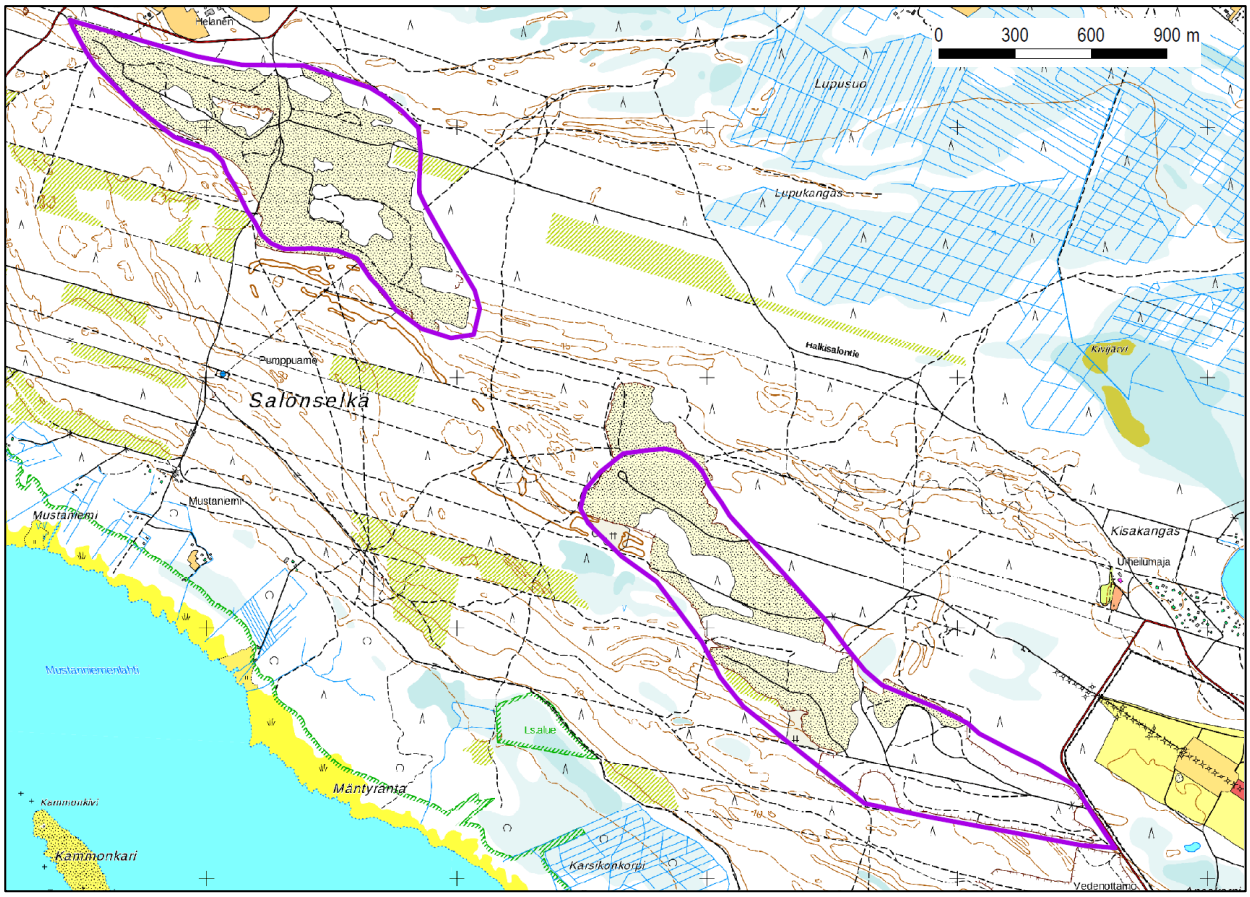

Salonselkä säilyy edelleen vaihemaakuntakaavassa maa-ainestenottoalueena, vaikka alueen hyödynnettävät sora- ja hiekkavarat ovatkin ehtymässä. Uuden Oulun yleiskaavassa (2016) seudullisesti merkittävät maa-ainesten ottoalueet ja kalliokiviainesten ottopaikat on esitetty yleissuunnitelmien mukaisesti. Yleiskaavassa on annettu yleismääräys, jonka mukaan kyseisten yleissuunnitelmien alueella maa-ainesten otto on sallittu vain yleissuunnitelmissa osoitetuilla alueilla. Maakuntakaavan varaukset vastaavat em. yleiskaavan rajauksia.

Alueen hyödynnettävissä oleva kokonaismassamäärä on Oulun kaupungin arvion mukaan noin 0,7 miljoonaa k-m^3. Oulunsalon Salonselän moninaiskäyttösuunnitelma on laadittu vuonna 1990, jonka pohjalta maa-ainestenottoa on alueella harjoitettu. Alueella on voimassa kymmenen ottolupaa. Ottotoiminnan loputtua alue siirtyy metsätalouden käyttöön ja kehitetään osana Oulun seudun virkistys- ja vapaa-ajan verkostoa. Harjujaksossa on vedenottamoita. Ottoalueiden itäosassa alue rajautuu Oulun lentokenttäalueeseen.

4.15 Oulu: Vasikkasuo

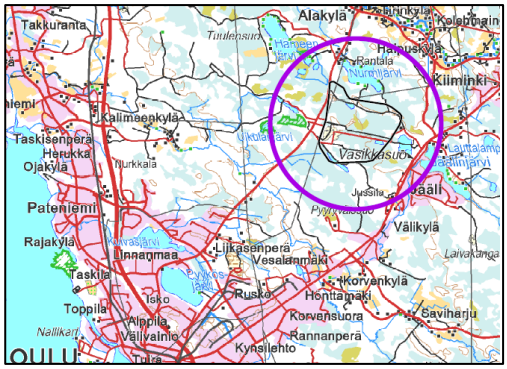

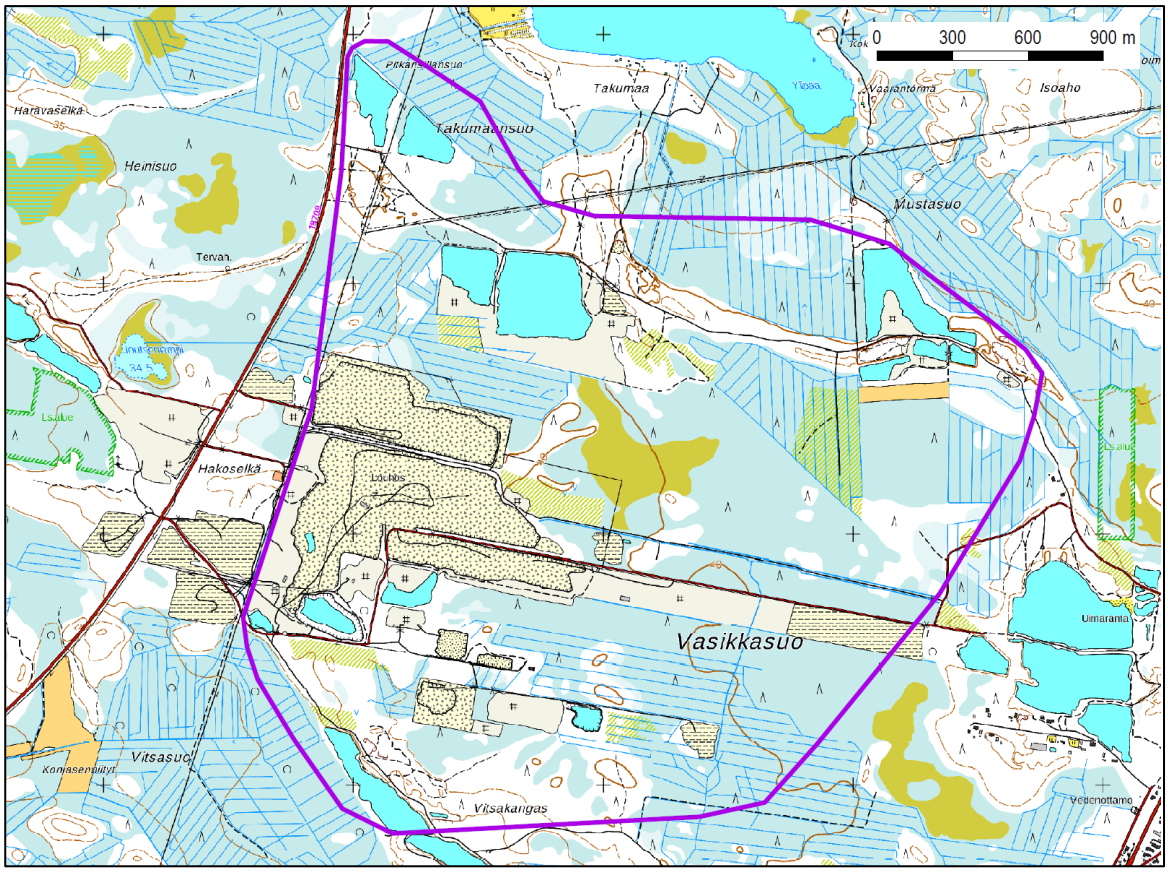

Vasikkasuon ottoalue on osoitettu jo aiemmassa maakuntakaavassa ja sinne on tehty maa-ainesten oton yleissuunnitelma vuonna 2002. Alue kuuluu Uuden Oulun yleiskaavassa (2016) osoitettuihin seudullisesti merkittäviin maa-ainesten ottoalueisiin ja kalliokiviainesten ottopaikkoihin. Yleiskaavassa on annettu yleismääräys, jonka mukaan kyseisten yleissuunnitelmien alueella maa-ainesten otto on sallittu vain yleissuunnitelmissa osoitetuilla alueilla.

Vasikkasuon alue on merkittävin kalliokiviaineksen ottokeskittymä Oulun seudulla. Alueelta louhitaan kalliokiviainesta, mutta sieltä saadaan myös soraa ja hiekkaa. Alueella on voimassa 20 ottolupaa. Arvioitu kokonaismassamäärä on 26,0 miljoonaa k-m^3.

Alueen hyödyntämisessä on ollut ongelmia, kun otto-alueen luoteispuolella sijaitsevan Kummunlammit-Uikulanjärvi Natura -verkostoon (FI1100404) kuuluvan Heinisuon kasvillisuudessa sekä pohjavedenpinnan tasoissa on havaittu muutoksia. Koska kyseessä on koko seudun kannalta erittäin merkittävä maa- ja kalliokiviainesten ottokohde, niin Natura-alueelle haetaan korvaavia vaihtoehtoja ottotoiminnan jatkumisen varmistamiseksi myös tulevina vuosikymmeninä.

4.16 Pudasjärvi: Korentokangas

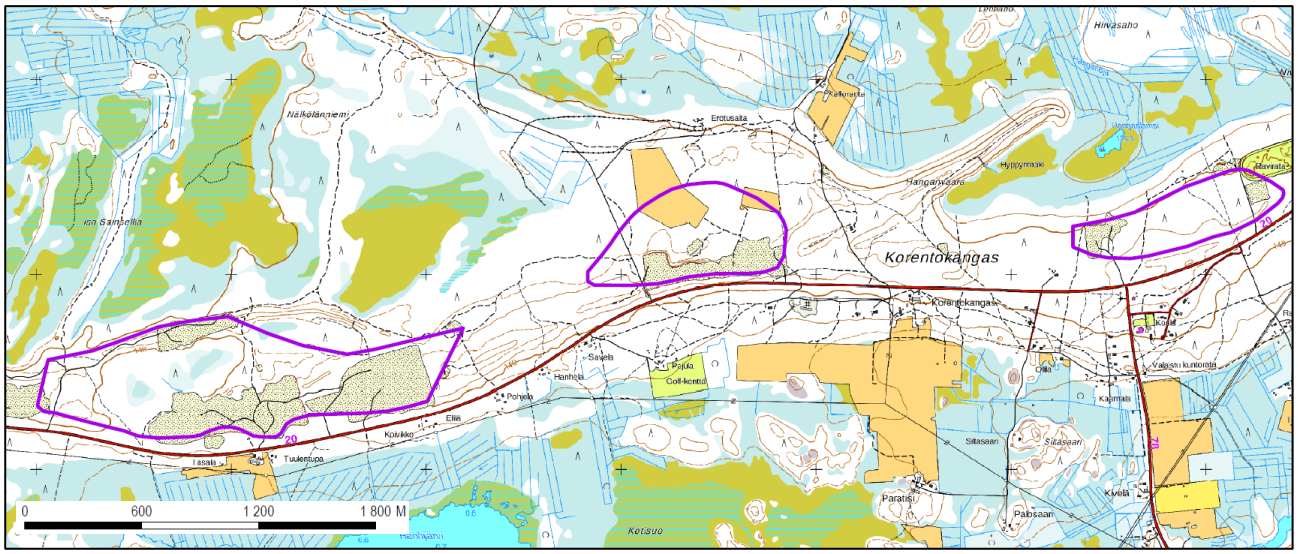

Pudasjärven Korentokankaan maa-ainesten ottoalue sijaitsee valtatien 20 varrella, noin 12 km päässä Pudasjärven keskustaajamasta. Maa-aineksia hyödynnetään sekä Pudasjärvellä että kuljetetaan myös Oulun seudulle. Ottoalue muodostuu kolmesta erillisestä alueesta, joiden hyödynnettävissä oleva kokonaismassamäärä on GTK:n arvion mukaan suojakerros huomioiden 1,5 miljoonaa k-m^3. Ottoalueiksi osoitetuilla alueilla on voimassa 5 ottolupaa, joiden luvitettu ottomäärä on yhteensä 570 000 k-m^3. Alueelle on laadittu kaupungin toimesta yleissuunnitelma vuonna 2001.

Korentokangas on pohjaveden oton kannalta tärkeää pohjavesialuetta (I luokka, numero 11615105). Keskimmäisen ottoalueen ympäristö on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi harjualueeksi, jonka rajaus perustuu Suomen Akatemian valtakunnallisessa harjututkimukseen (1980) sekä POSKI-hankkeissa (2011-17) tehtyihin luonto- ja tilainventointeihin. Ottoalue ei ulotu arvokkaalle harjujenalueelle (MY-hs). Keskimmäisen ottoalueen pohjoispuolella on poronhoidon kannalta tärkeä erotusaita, mutta koko harjujakso on tärkeää porojen talvilaidunta.

4.17 Pudasjärvi: Viinivaara läntinen

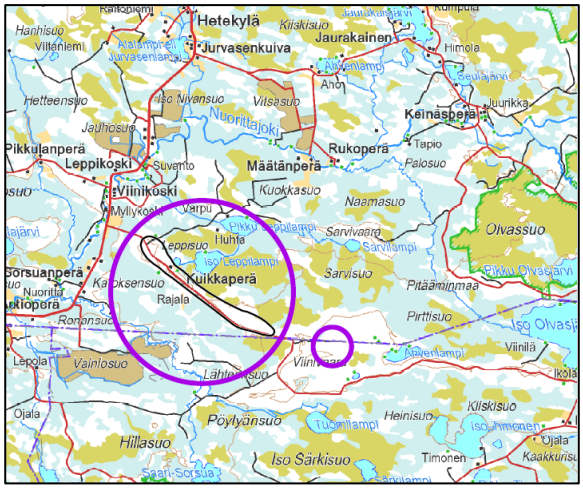

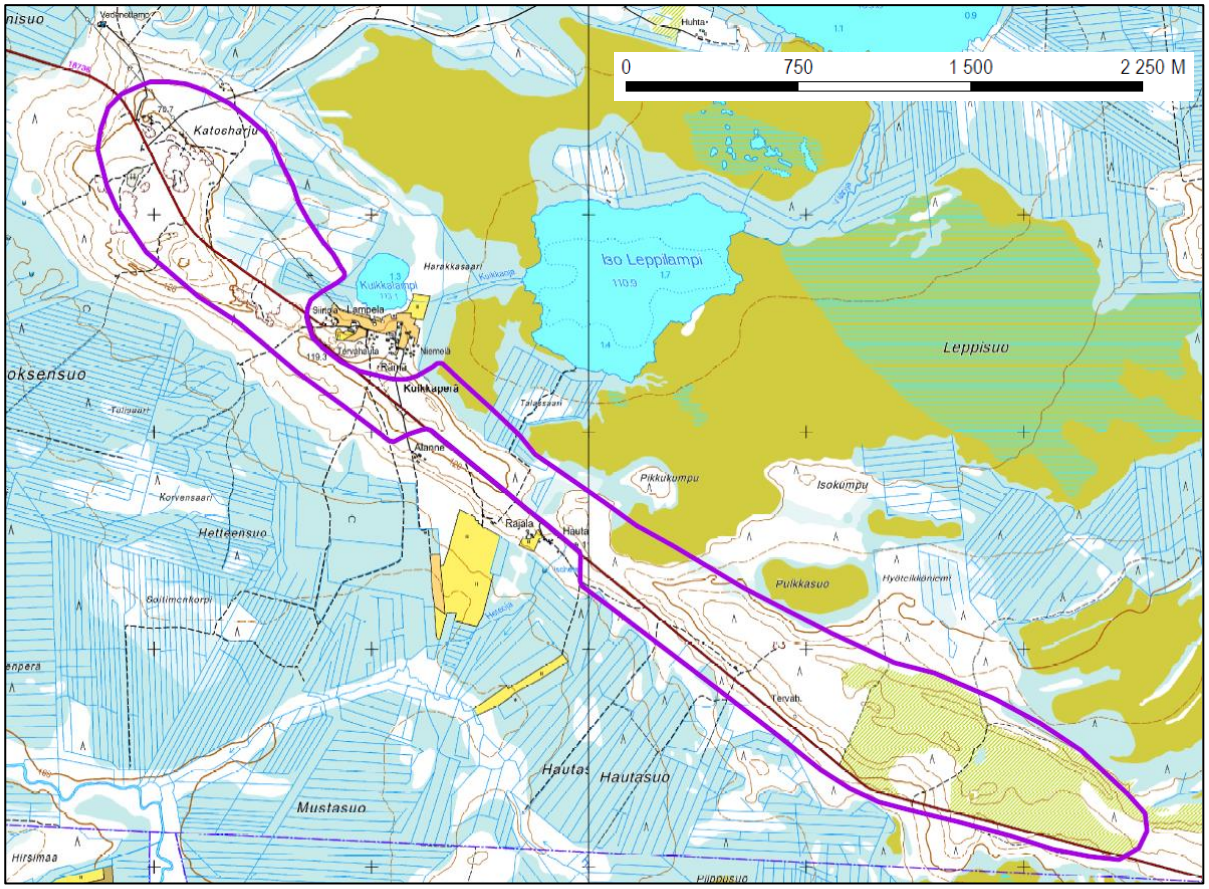

Pudasjärven Viinivaaran läntinen maa-ainesten ottoalue säilyy maakuntakaavassa, mutta alueen rajausta on tarkistettu huomioiden pysyvä ja loma-asutus. Alueella on myönnetty v.2017 maa-aineslupa, joka mahdollistaa 275 000 k-m^3 sora- ja hiekan ottamisen. GTK:n POSKI-hankeen yhteydessä arvioima kokonaismassamäärä on noin 3,8 miljoonaa k-m^3, jossa on huomioitu suojapaksuudet sekä asutus, vedenottamot ja aluetta halkova tie.

Harjujakso on vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue (luokka I, numero 11615506) ja alueella on vedenottamoita. Harjujakson eteläpuolella on useita lähteitä. Alue kuuluu myös maakuntakaavassa osoitettuun tärkeään pohjavesivyöhykkeeseen. Alueen pohjoispuolinen Leppisuo on 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeänä suoalueena, jossa on todettu olevan maakunnallisesti merkittäviä luontoarvoja. Alueella on merkitystä myös poroelinkeinolle.

4.18 Pyhäjoki: Markanräme

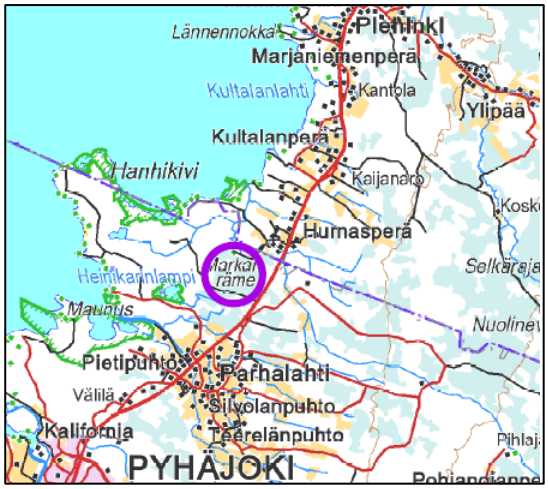

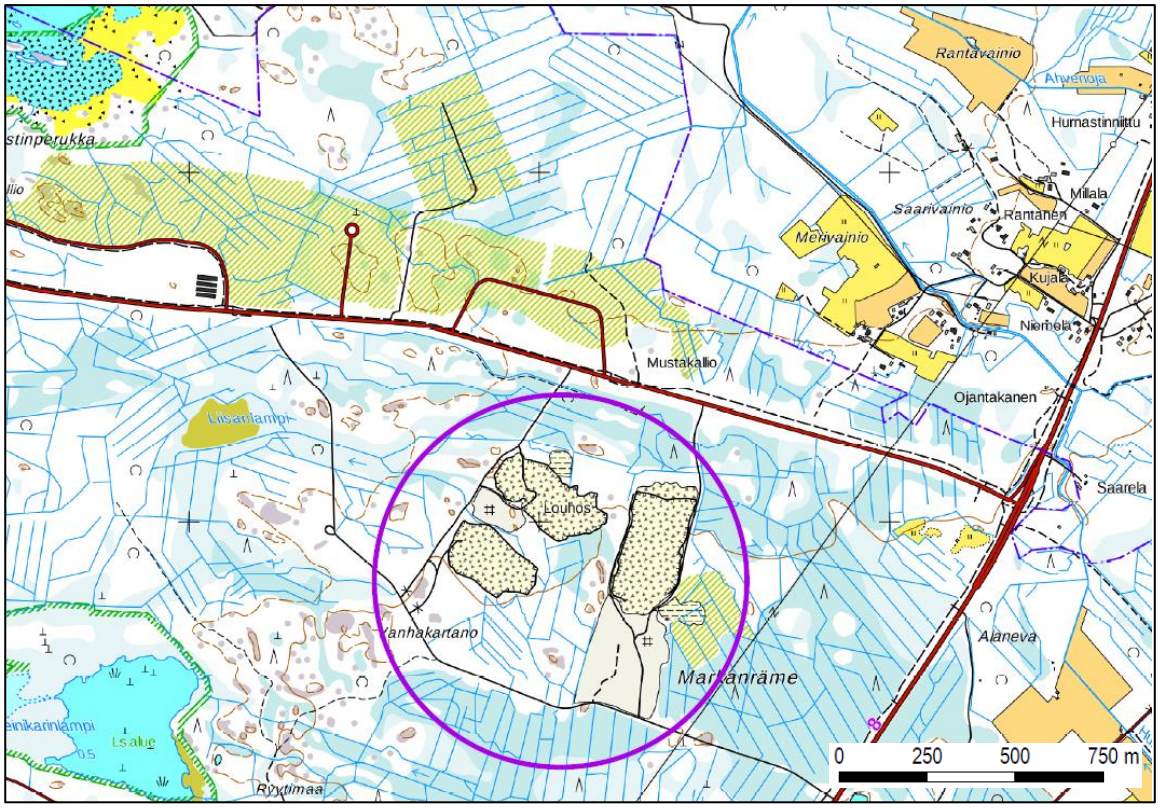

Pyhäjoen Markanräme sijaitsee Pyhäjoen ja Raahen rajamaastossa Hanhikiven niemellä, valtatien 8 läheisyydessä. Alue ei ollut POSKI-tarkastelussa mukana. Louhoskeskittymällä on seudullista merkitystä, joten se osoitetaan uutena kalliolouhoskohteena vaihemaakuntakaavassa. Markanrämeen kalliomateriaalia hyödynnetään Fennovoiman ydinvoimalaitostyömaalla kuin myös muussa lähiseudun infran rakentamisessa. Alueella on 6 voimassa olevaa louhintalupaa, joiden yhteenlaskettu massamäärä 3,9 miljoonaa k-m^3. Osa louhinnasta on jo tehty ja jäljellä oleva kokonaismassamäärä on arviolta noin 2,5 miljoona k-m^3.

Hanhikiven ydinvoimalaitosalueen osayleiskaavassa (2013) alue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisena alueena. Kaavan laatimisen yhteydessä on tehty YVA, koskien myös tätä louhosaluetta. Lähin asutus sijaitsee noin 500 metrin etäisyydellä ja lähin loma-asutus noin 550 metrin etäisyydellä louhoskeskittymästä. Louhosalue tulee lähimmillään noin 600 m etäisyydelle Parhalahti - Syölätinlahti ja Heinikarinlampi Natura-alueen reunasta. Louhosalueelta pumpattavat vedet ohjataan selkeytysaltaiden kautta luoteeseen Rovastinperukan suuntaan.

4.19 Pyhäjoki: Mäkikangas

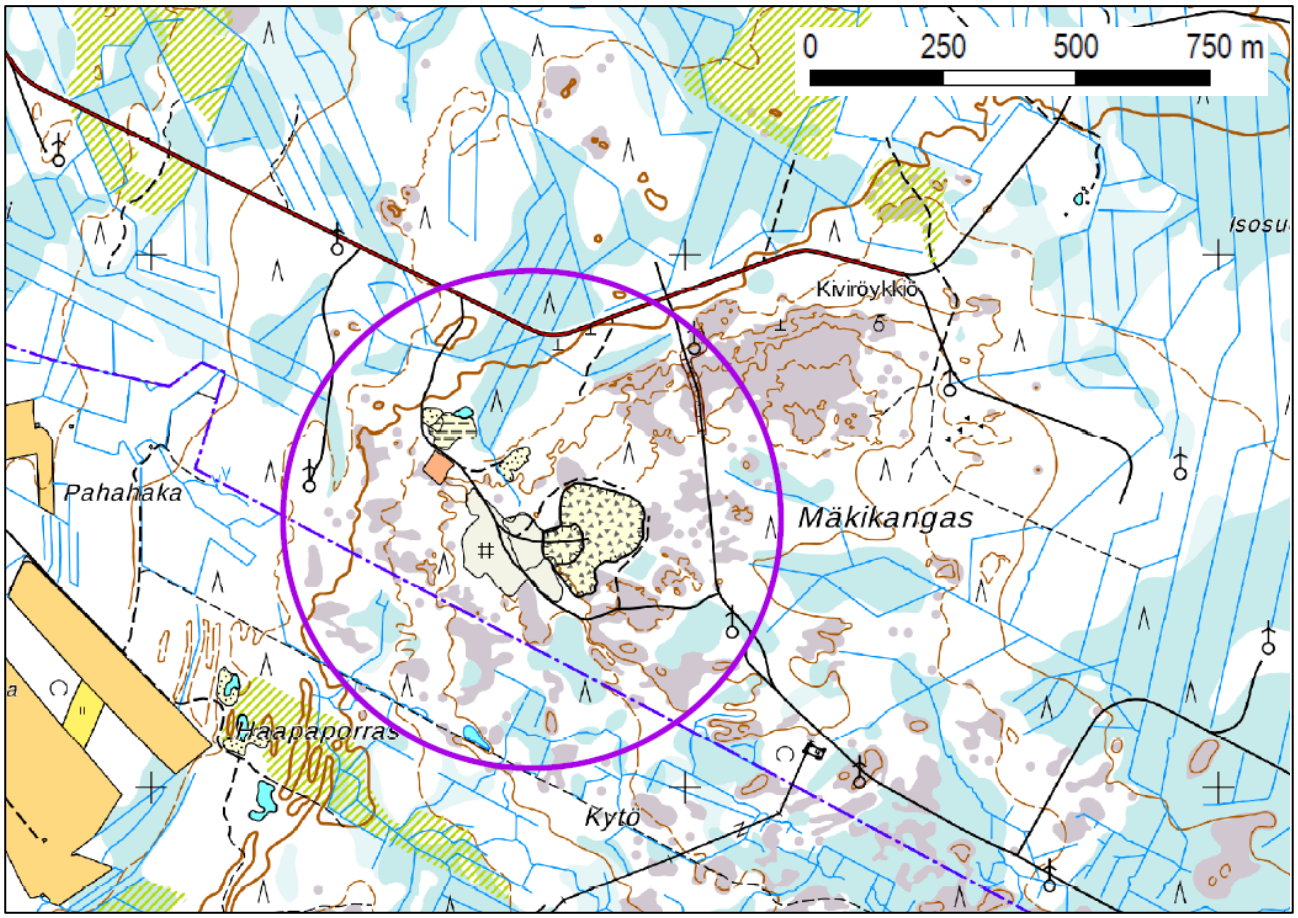

Mäkikangas on uusi maa-aineskohde, joka POSKI-luokituksessa todettiin soveltuvaksi kalliokiviaineskohteeksi. Alue sijaitsee Pyhäjoen eteläosassa, lähellä Kalajoen rajaa. Alueen arvioitu kokonaismassamäärä, joka perustuu maa-aineslupiin ja GTK:n massa-arvioihin, on 1,0 miljoonaa k-m^3. Alueella on voimassa kaksi maa-aineslupaa.

Mäkikankaan tuulipuiston osayleiskaavassa (2013) alue on osoitettu maa-ainesten ottoalueena (EO). Maa-ainesten ottoalue on sovitettu yhteen tuulivoimapuiston toteutuksen kanssa ja kaava mahdollistaa nykyiselle ottotoiminalle myös laajenemismahdollisuuksia.

4.20 Pyhäjoki: Yppärin edusta

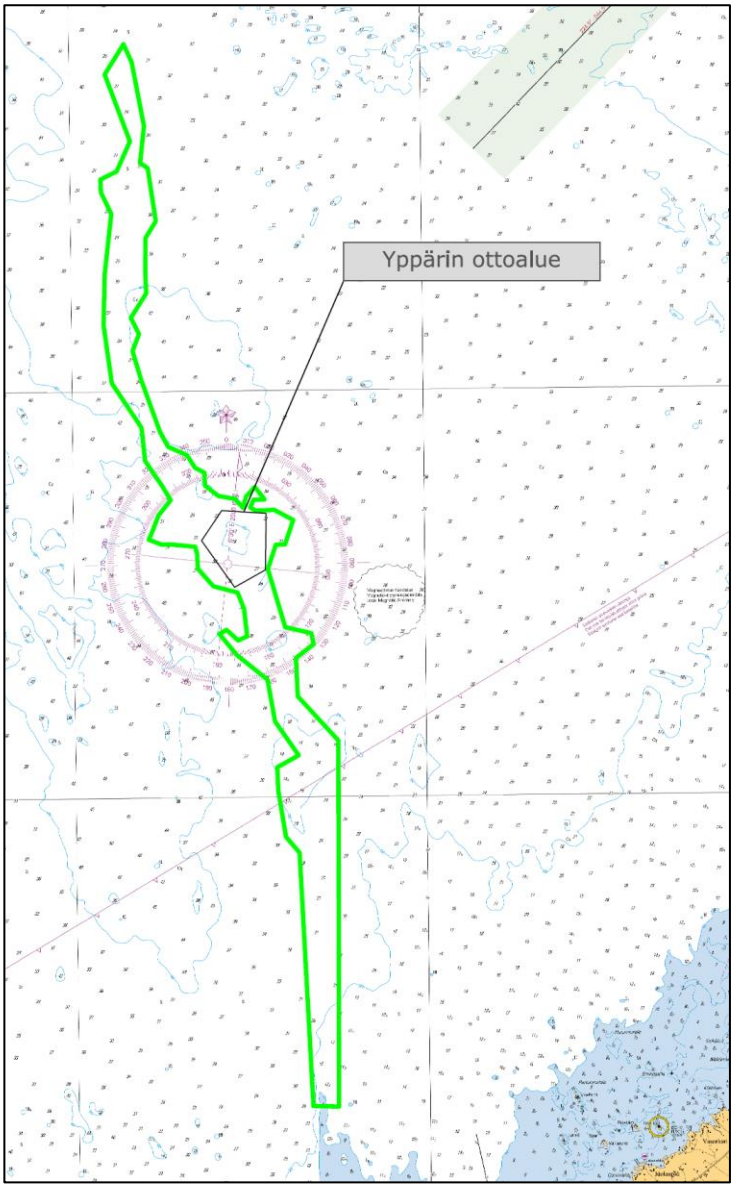

POSKI-tarkasteluissa ei ollut mukana merialueet. Merkittävä tulevaisuuden maa-ainespotentiaali on kuitenkin merihiekassa. Perämeren merihiekan nostosta on laadittu YVA-selvitys vuonna 2010, jossa vaihtoehtoisia kohteita oli neljä, jotka kaikki olivat ainakin osin Pohjois-Pohjanmaan merialueella. YVA-prosessin pohjalta Pyhäjoelle Yppärin edustalle, noin 15 km etäisyydelle rannasta, on haettu merihiekan ottamiseen 10 miljoonan m^3 lupa. Oheisessa kartassa YVAssa tutkittu alue merkitty vihreällä. Ottotoimintaa ei kuitenkaan aloitettu luvassa määritellyssä ajassa, joten lupa raukesi vuoden 2017 lopulla. Koska alue on kuitenkin tutkittu ja sinne on jo kertaalleen myönnetty lupa perusteellisten selvitysten jälkeen, niin alueen merkitseminen maakuntakaavaan on perusteltua. YVA-selvityksen ja ottosuunnitelman kartat Morenia Oy ja Finnish Consultin Group (2011).

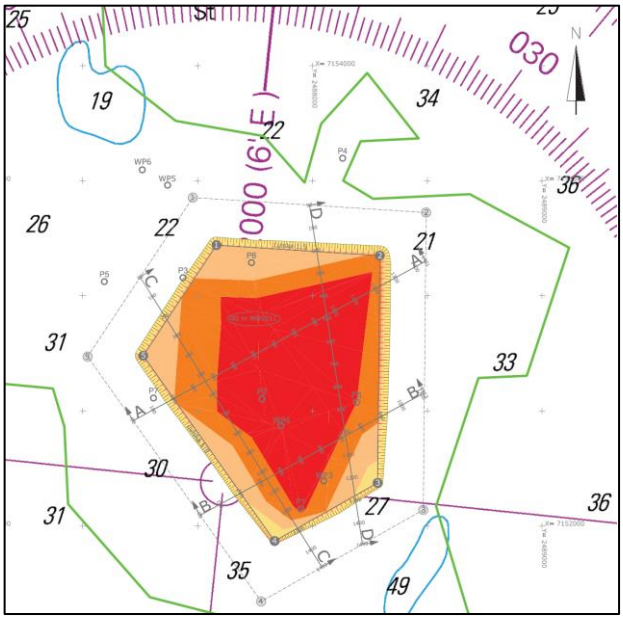

4.21 Raahe/Siikajoki: Hummastinvaara

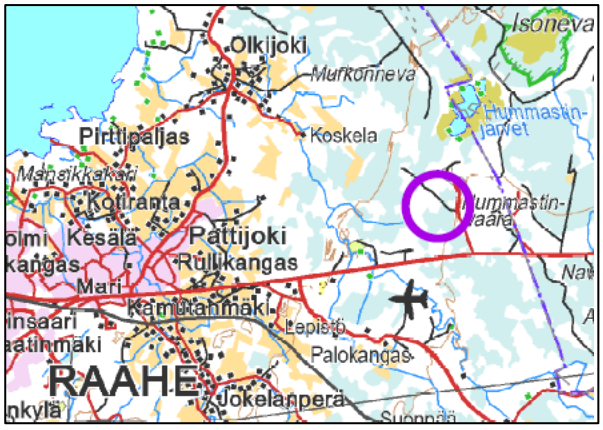

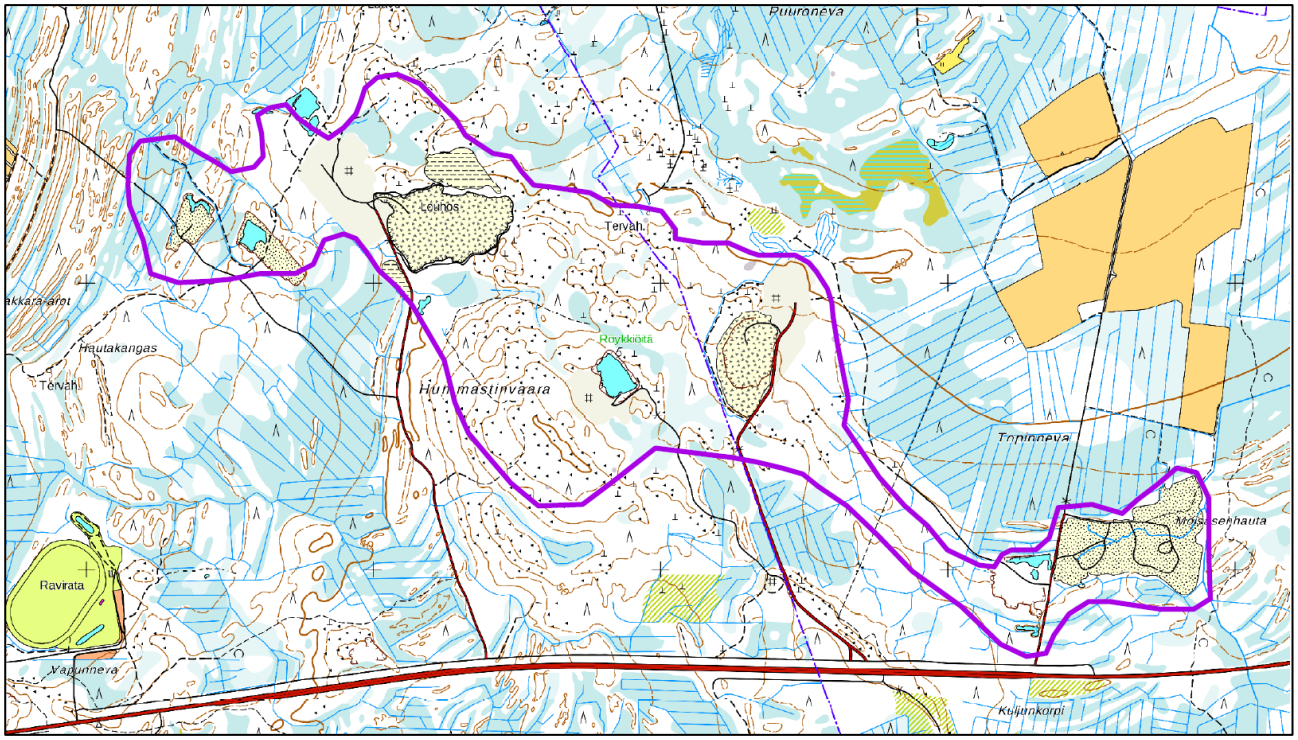

Hummastinvaaran maa-ainesalue sijaitsee Raahen ja Siikajoen rajalla valtatien 8 varrella, noin 10 km etäisyydellä Raahen keskustasta. Alueella louhitaan sekä kalliota että otetaan soraa ja hiekkaa. Alueella on voimassa neljä maa-aineslupaa, joista kaksi oikeuttaa kallion louhintaan sekä kaksi soran ja hiekan ottoon. Maa-ainekset ovat jakautuneet ”repaleisesti” ja aines on hienoa, mikä vaikeuttaa hyödyntämistä ja pienentää hyödynnettävissä olevia massoja. Kalliokiviaines on keskilujaa. Hyödynnettävissä oleva massa-arvio on 1,6 miljoonaan k-m^3, joka perustuu voimassa olevien lupien jäljellä olevaan massamääriin. Alue on osoitettu voimassa olevassa maakuntakaavassa maa-ainesalueena.

Hummastinvaarassa ei ole pohjavesialuetta eikä suojelualueita. Alueelta on löydetty muinaismuistolain suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Pattijoen Hummastivaaran osayleiskaavassa (1999, ei oikeusvaikutteinen) alueelle on osoitettu maa-ainestenottoa (eo) sekä maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M), josta osa on maisemallisesti ja ympäristöllisesti arvokasta (M-1) eikä maa-ainesten otto ole siellä mahdollista (M-1 ja M-2). Maa-ainesten ottoalueet eivät osin ole kaavan mukaisia, joten alueelle olisi syytä laatia oikeusvaikutteinen kaava toimintojen yhteensovittamiseksi ja mahdollisten maa-ainesalueiden määrittelemiseksi. Hummastinjärven eteläpäässä on vapaa-ajanasuntoja. Raahen puoleinen osa on virkistyskäytössä eli Pattijoelta Hummastinvaaraan ylläpidetään hiihtoreittejä ja laavua sekä käytössä on myös kesäretkeilyreitti.

4.22 Sievi: Jyrinki

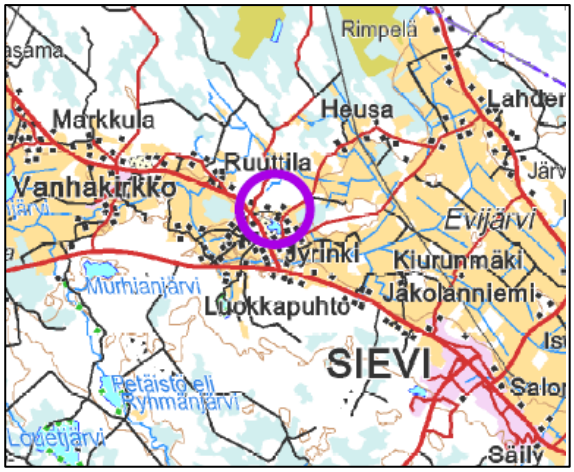

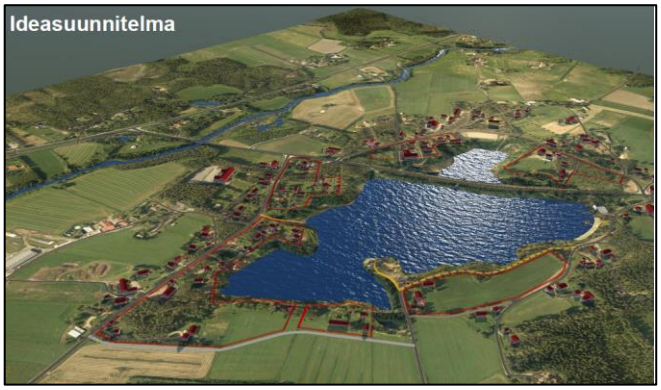

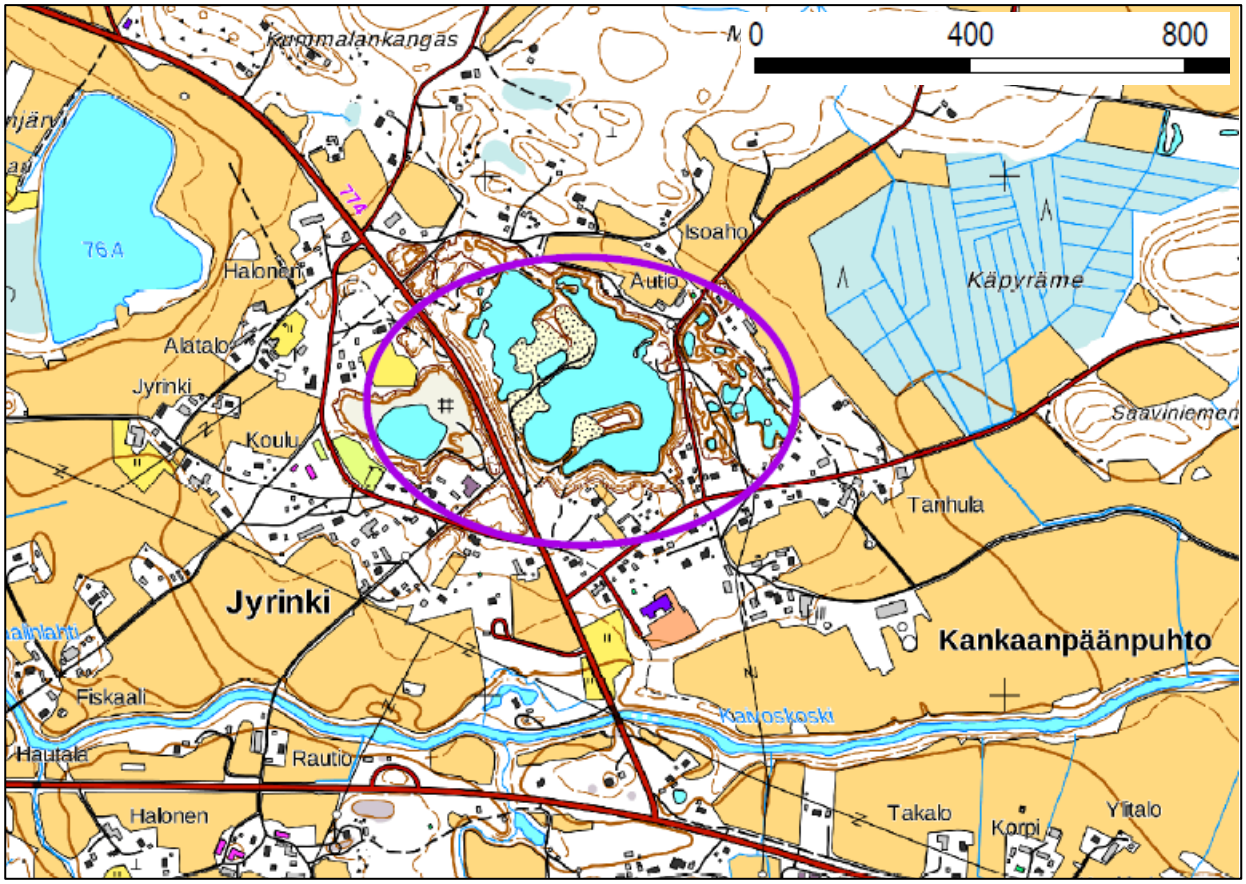

Jyringin maa-ainesmerkintä on voimassa olevassa maakuntakaavassa, jotta keskellä asutusta sijaitsevien vanhojen ottoalueiden maisemoinnit ja jälkihoito saataisiin asianmukaisesti suoritettua maa-ainesten oton yhteydessä. POSKI-hankkeessa massamäärät arvioitiin niin pieneksi ja ottoaika lyhyeksi, että alueella ei katsottu olevan enää maa-ainesten oton kannalta seudullista merkitystä. Alueella on kuitenkin tarkoitus laatia koko alueen laajuinen otto- ja hoitosuunnitelma, jonka myötä alueen merkitseminen edelleen maakuntakaavaan on perusteltua. Maa-ainesten otto kestäisi enimmillään kymmenen vuotta, minkä jälkeen koko alue kunnostettaisiin virkistysalueeksi. Maa-ainesten otto ulottuisi pohjaveden alapuolelle, joten alueelle muotoillaan luonnonmukaisia vesialueita ja uimarantaa. Ideasuunnitelma Sweco Oy (2017).

Alueella on nyt voimassa soran ja hiekan ottoon 4 lupaa, yhteismäärältään 485 000 k-m^3. Uusien alustavien suunnitelmien pohjalta hyödynnettävien maa-massojen kokonaismäärä voisi nousta 1 miljoonaan k-m^3.

4.23 Sievi: Koriamäki

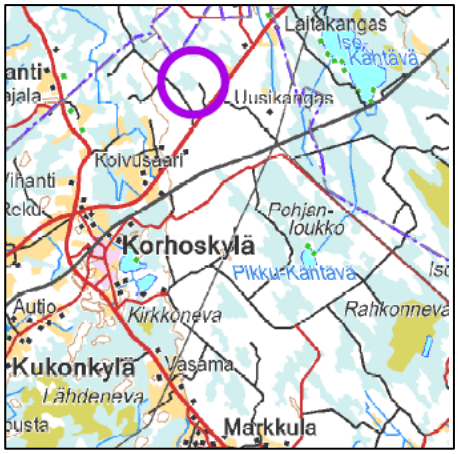

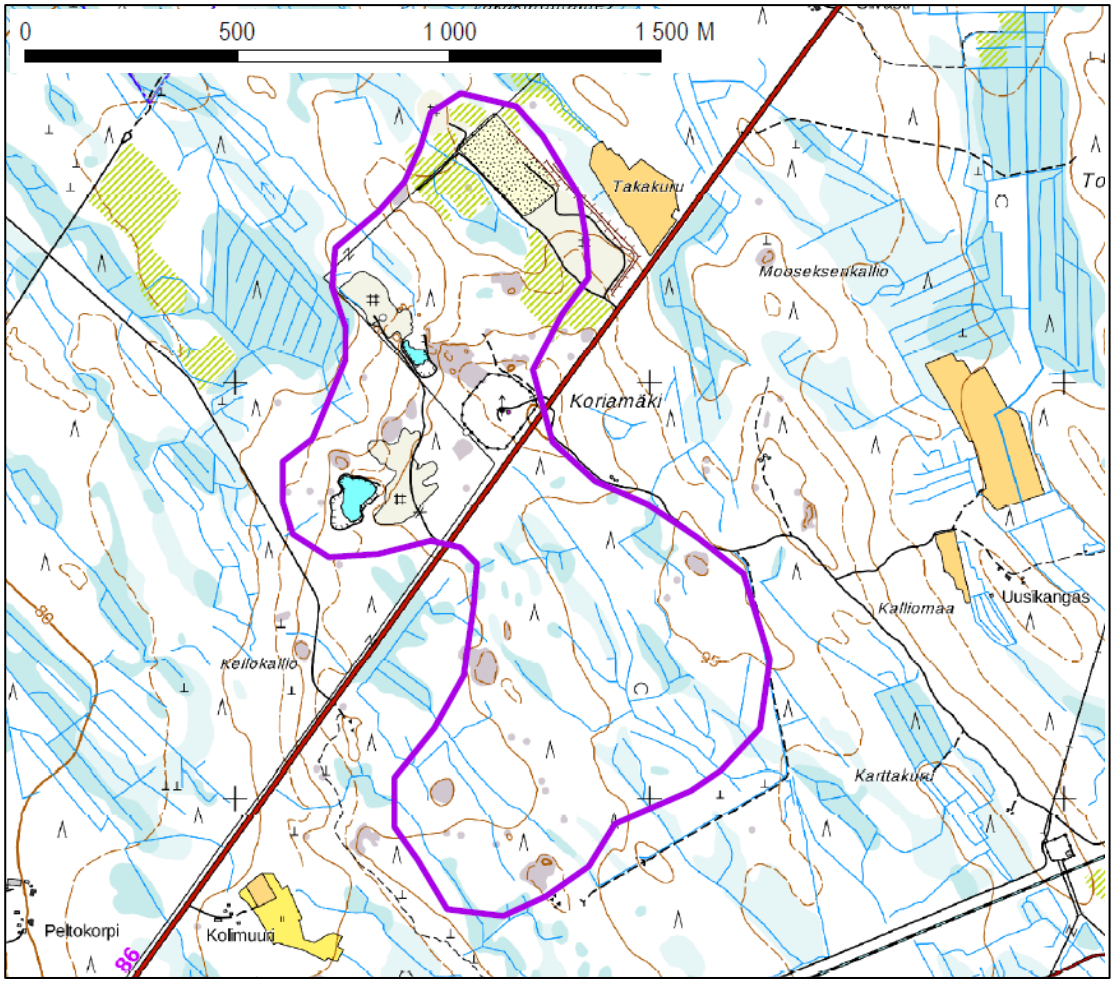

Koriamäen kalliolouhosaluetta halkoo kantatie 86 eli liikenneyhteydet ovat hyvät. Sievin Asemakylään on matkaa noin 3 km ja Ylivieskan keskustaan noin 12 km. Louhittava kiviaines on lujaa vulkaniittia. Louhosalueella on voimassa 4 lupaa yhteensä noin 1,25 miljoonaa k-m^3, josta louhimatta arviolta noin 0,8 miljoonaa k-m^3. Hyödynnettävä jäljellä oleva kokonaismassamääräksi on arvioitu 1 miljoona k-m^3, mutta käytännössä se lienee merkittävästi suurempi. Alue on maa-ainesalueena voimassa olevassa maakuntakaavassa.

Alueella ei ole voimassa yleis- tai asemakaavoja. Lähimpään asutukseen nykyisin käytössä olevalta louhokselta on matkaa noin 750 m. Mikäli otto laajenee kantatien 86 kaakkoispuolelle, niin asutusta tulee silloin lähimmillään noin 500 m etäisyydelle.

4.24 Sievi/Reisjärvi: Isokangas

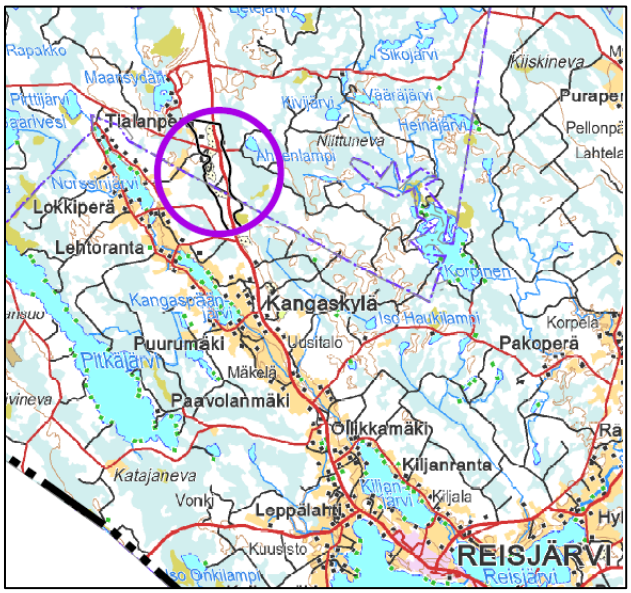

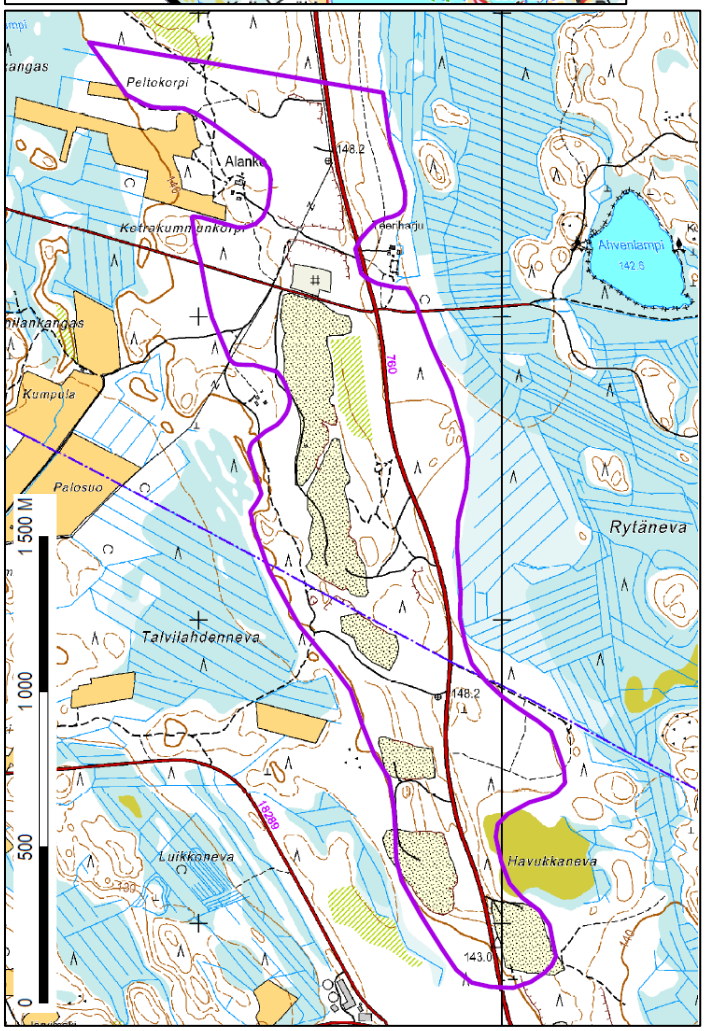

Sievin ja Reisjärven rajalla ja seututien 760 varrella sijaitseva Isokankaan maa-ainesalue on osoitettu maa-ainesalueena voimassa olevassa maakuntakaavassa. Alueen hyödynnettävät maamassat alkavat kuitenkin ehtyä ja arvioidut jäljellä olevat hyödynnettävät sora- ja hiekkavarat ovat arviolta noin 1 miljoona k-m^3. Alueella on voimassa vain yksi maa-aineslupa, kun ottotoiminta on nyt keskittynyt alueen eteläpuolelle. Ottoalueen pohjoisosassa Sievin puolella, on käynnissä Maasydänjärven MasterPlan -työ, joka voi johtaa Maasydämen ja Syyryn yleiskaavan tarkistamiseen ja maankäytön uudelleen ohjaamiseen alueella.

4.25 Siikajoki: Alhonmäki

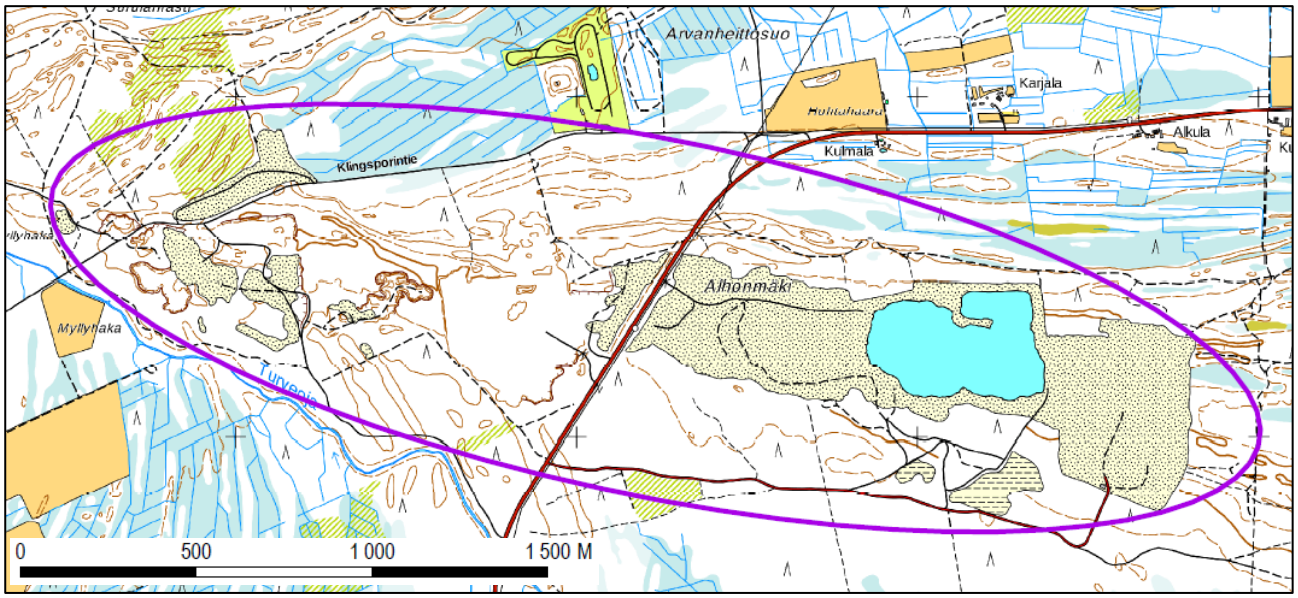

Alhonmäen pitkittäisharjumuodostuma on syntynyt mannerjään sulamisvaiheessa syvään veteen n. 9 000 vuotta sitten. Alue muodostuu rantavoimien voimakkaasti muokkaamasta harjusta. Alhonmäen alueella on harjoitettu maa-ainesten ottoa jo vuosikymmeniä ja Alhonmäen-Vartinvaaran alueelle on laadittu yleissuunnitelma (2000). Alhonmäki on osoitettu myös voimassa olevassa maakuntakaavassa maa-ainesalueena. Otettuja aineksia hyödynnetään paikallisen käytön lisäksi Raahen ja Oulun seuduilla, jonne on hyvät kuljetusyhteys ottoaluetta halkovaa seututie 813 pitkin. Siikajoen kylään tulee matkaa noin 5 km ja Lumijoelle noin 20 km. Alueella arvioidaan olevan hyödynnettävää soraa ja hiekkaa vielä noin 0,9 miljoonaa k-m^3. Voimassa olevia ottolupia alueella on yhteensä 5 kpl, joista osa mahdollistaa pohjaveden alaisen maa-ainesten ottamisen.

Alhonmäki on vedenhankintaa varten tärkeää pohjavesialuetta (I luokka, tunnus 11748001), joskin rauta ja mangaanipitoisuudet ovat pohjavesialueen ongelmana. Alueella ei ole vedenottoa, vaan se toiminta keskittyy Vartinvaaran alueelle. Ottoalueen itäpuolella on Huhtaneva – Lumineva Natura-alue (FI1105200).

4.26 Taivalkoski: Porraslamminkangas

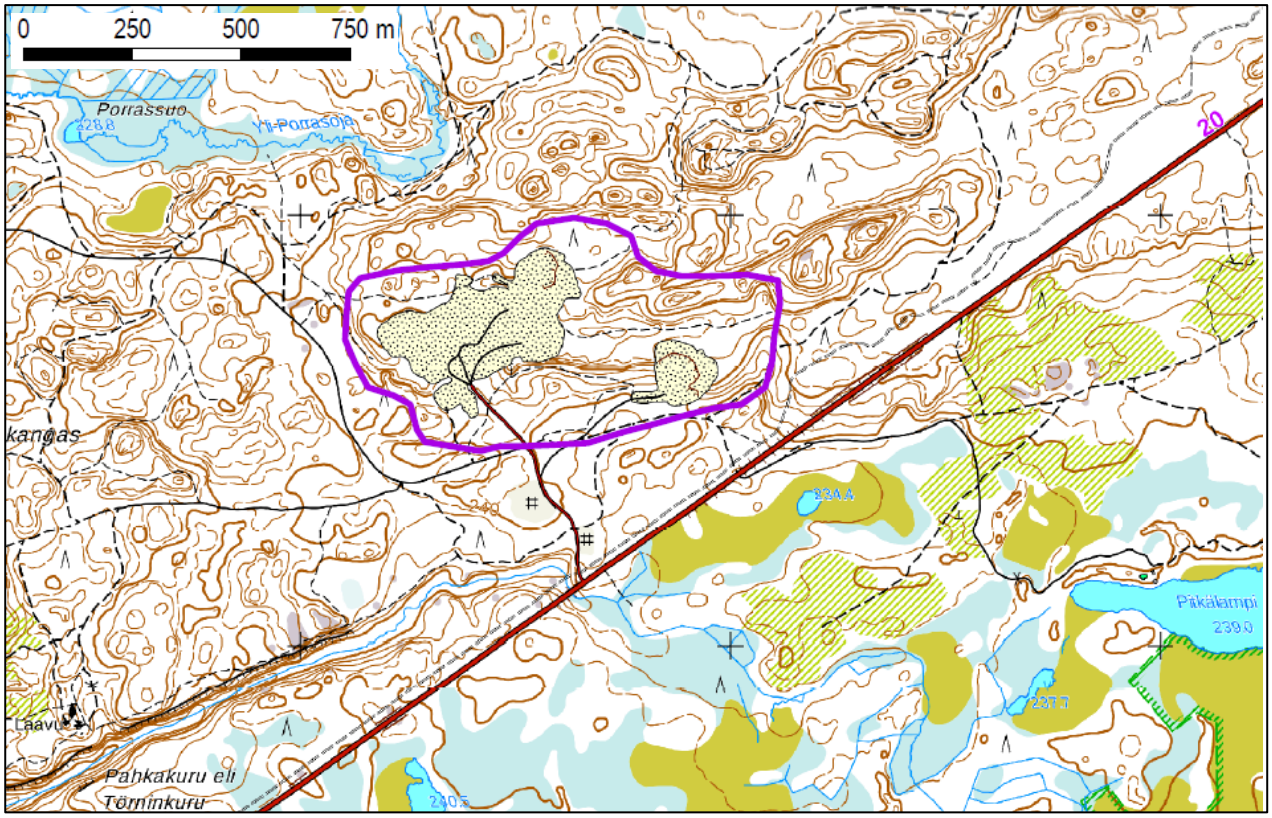

Maakuntakaavassa uutena maa-ainesten ottoalueena osoitettu Porraslammin ottoalue sijaitsee noin 8 km Taivalkosken keskustaajamasta lounaaseen kohti Pudasjärveä, valtatien 22 läheisyydessä. Ottoalue on osa Pudasjärven-Taivalkosken reunamuodostelmajaksoa. Alueella on harjoitettu maa-ainesten ottoa 1980-luvulta lähtien. Alueella on voimassa 2 ottolupaa, yhteensä 210 000 k-m^3, kun hyödynnettävää soraa ja hiekkaa siellä arvioidaan olevan vielä noin 1,8 miljoonaa k-m^3.

Ottoalueen lounaispuolella noin 250 m etäisyydessä on Pahkakuru – Jurmunlampi Natura verkostoon kuuluva alue (FI1105411). Natura-alueella on Metsähallituksen päätöksellä rauhoitettu Pahkavaarankurun aarnialue. Maa-ainesalueen länsipuolella sijaitsee Pahkakuru-Porraslamminkangas valtakunnalliseen harjujensuojeluohjelmaan (HSO110129) kuuluva harjualue, joka rajautuu edellä mainittuun Natura-alueeseen. Itäosastaan ottoalue rajautuu POSKI-hankkeessa inventoituun Repovaaran maakunnallisesti arvokkaaseen harjualueeseen. Alue on myös vedenhankinnan kannalta tärkeää pohjavesialuetta (luokka I, 11832001) ja osa maakuntakaavassa osoitettua tärkeää pohjavesivyöhykettä. Harjujakso on tärkeä poroelinkeinon kannalta, etenkin talvilaitumena. Alueen läheisyydessä ei ole asutusta.

4.27 Utajärvi/Pudasjärvi: Viinivaara itäinen

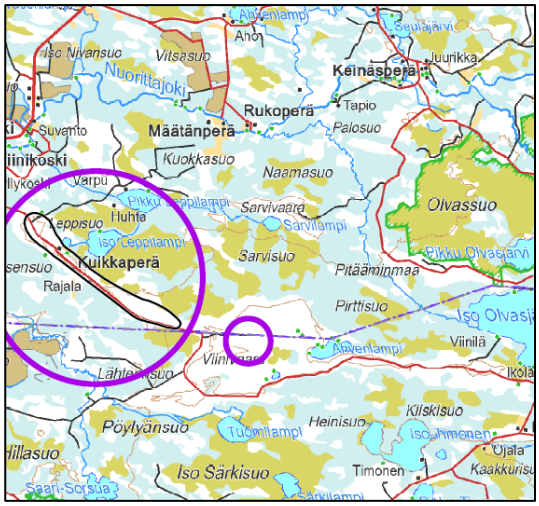

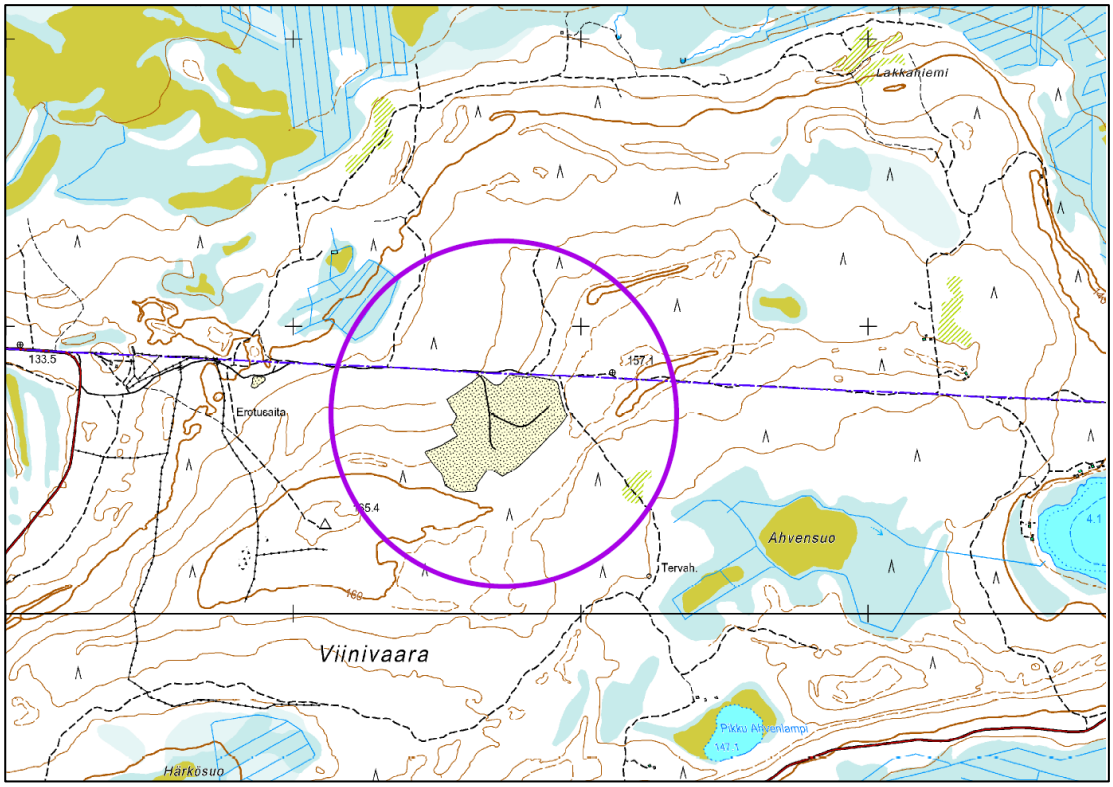

Viinivaara itäinen -alue sijaitsee Utajärven ja Pudasjärven rajalla ja se on voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu ottoalueena. Hyödynnettävissä olevan hiekan ja soran määrä on suojapaksuudet huomioiden arviolta noin 1,8 miljoonaa k-m^3. Alueella on yksi voimassa oleva ottolupa.

Viinivaaran muodostuma on kokonaisuudessaan valtakunnallisesti arvokasta tuuli- ja rantamuodostumaa (TUURA-alue, TUU-11-056, arvoluokka 4), jota koskee maa-aineslain 3 §:n mukaiset rajoitteet. Viinivaaran alueella on merkitystä poronhoidolle, koska siellä sijaitsee mm. Pudasjärven paliskunnan tärkeitä talvilaitumia, kokoamisalue sekä erotusaita. Ottoalueen itäpuolinen harjumuodostuman osa on POSKI-selvityksissä inventoitu maakunnallisesti arvokkaaksi harjualueeksi. Viinivaara on vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialuetta (luokka I, 11889052). Muodostuman pohjoisreunalla noin kilometrin etäisyydellä ottoalueesta on lähteitä. Oulun kaupungin vesilaitoksella (Oulun Vesi) on Viinivaara-Kälväsvaara -alueella pohjaveden ottoon tähtäävä hanke. Nykyisen luvitetun ottoalueen itäpuolella on loma-asutusta noin 1 km etäisyydellä.

4.28 Ylivieska: Kettukallio

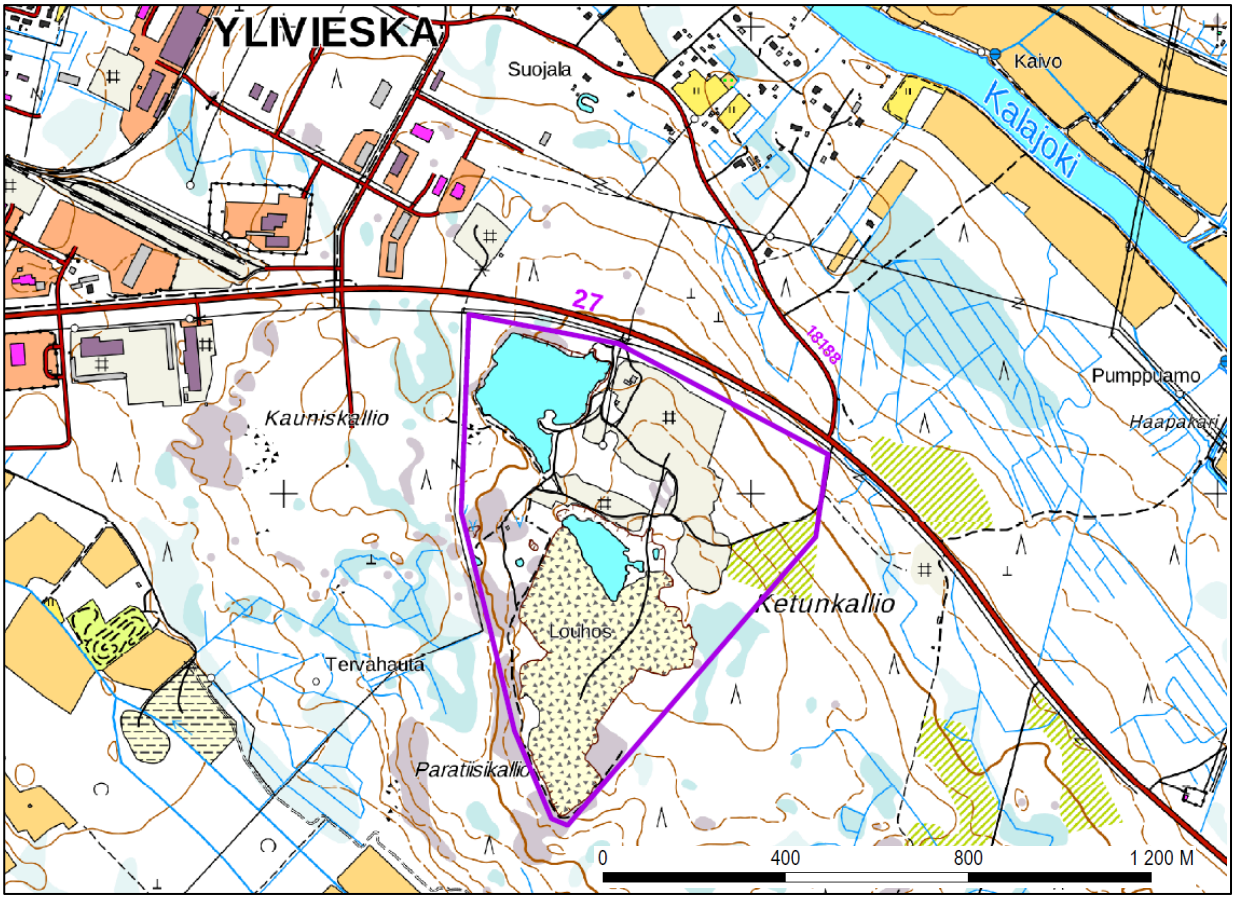

Kettukallion kalliolouhosalue sijaitsee aivan Ylivieskan taajamaan kuuluvan teollisuusalueen reunassa, valtatien 27 eteläpuolella eli alueen logistiset yhteydet ovat hyvät. Alue on osoitettu niin voimassa olevassa maakuntakaavassa kuin myös Ylivieskan keskustan osayleiskaavassa 2030 (v. 2011) maa-ainestenotto-alueeksi. Alue on yleiskaavassa osoitettu mahdollisena yhdyskuntarakenteen leviämissuuntana, jonka maankäyttö ratkaistaan myöhemmin asemakaavalla. Alueelle on merkitty myös ympäristö- ja maisemavaurion korjaustarve, jolla korostetaan alueen maisemoinnin ja jälkikäytön suunnittelun tärkeyttä. Louhosalueen massa-arvio 0,8 miljoonaa k-m^3 perustuu ottamislupiin, mutta hyödynnettäviä massoja voi olla enemmänkin. Alueella on voimassa neljä louhintalupaa.

Louhosalueella ei ole merkittäviä luontoarvoja, mutta alueen lounaispuolella on Paratiisikallioiden alue osoitettu yleiskaavassa retkeily- ja ulkoilualueena, jonka keskellä on luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää aluetta. Teollisuus- ja liikekiinteistöjä on lähimmillään noin 250 m ja asutusta noin 450 m etäisyydellä ottoalueesta.

Lähteet

Alavieskan kunta, 2014. Saarenkylä – Vieskanjärvi tuulivoimapuiston osayleiskaava. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy.

Hanhikiven ydinvoimalaitosalueen osayleiskaava, hyväksytty Pyhäjoen kunnassa 2010 (lainvoimainen 2013). Pöyry Finland Oy.

Haukiputaan kunta, 1985. Virpiniemi-Isoniemi maisemaselvitys.

Haukiputaan kunta, 2010. Annalanmäki- Isoniemenkangas käyttösuunnitelma. Airix Ympäristö, FMC Group.

Iin kunta, 2012. Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaava. Pöyry Finland Oy.

Kuusamon kaupunki, 2007. Rukan yleiskaava. Osa-alue 1, ulkokehä. Suunnittelukeskus Oy.

Kuusamon kaupunki, 2009. Kuusamon yleiskaava. Airix Ympäristö, FMC Group.

Kuusamon kaupunki, 2016. Kuusamon strateginen yleiskaava. Hyväksytty kaupungin valtuustossa 13.12.2016, ei lainvoimainen. Ramboll Finland Oy.

Morenia Oy, 2009. Perämeren merihiekan nosto, ympäristövaikutusten arviointiselostus. FCG Planeko Oy.

Muinaisjäännösrekisteri 2/2018. Museovirasto.

Oulun kaupunki, 2016. Uuden Oulun yleiskaava. Hyväksytty Oulun kaupunginvaltuustossa 18.4.2016. Valituksen alaisilta osilta yleiskaavan mahdollinen voimaantulo lykkääntyy. Yleiskaava on lainvoimainen muilta osin 12.8.2016.

Oulun seutu, 2006. Oulun seudun yhteinen yleiskaavan 2020. Oulun seudun kunnat: Hailuoto, Haukipudas, Kempele, Kiiminki, Muhos, Oulu ja Oulunsalo. Air-ix Suunnittelu, Ympäristötaito Oy.

Oulun seutu, 2007. Oulun seudun yhteinen yleiskaava 2020 muutos ja laajennus. Vahvistettu Ympäristöministeriössä 18.2.2005 (lainvoimainen 5.6.2007). Oulun seudun kunnat: Hailuoto, Haukipudas, Kempele, Kiiminki, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu, Oulunsalo ja Tyrnävä. Air-ix Suunnittelu, Ympäristötaito Oy.

Oulunsalon kunta, 1990. Oulunsalon Salonselän moninaiskäyttösuunnitelma.

Partala Erkki, 2014. Pohjois-Pohjanmaan kiviainestarpeet 2017 – 2040. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014. Julkaisematon selvitys.

Oikarinen, Jyrki & Kurkela Olli-Veikko, 2009. Perämeren merihiekan nosto. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan liittyvä kalastusselvitys. Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry ja FCG Planeko Oy.

Pattijoen kunta, 1999. Pattijoen Hummastinvaaran osayleiskaava (ei oikeusvaikutteinen). Suunnittelukolmio.

PSV-Maa ja Vesi Oy 2000. Siikajoen kunta, Alhonmäen-Vartinvaaran yleissuunnitelma, Suunnitelmaosa. Oulu.

Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Haukiputaan kunta, Kiimingin kunta, Oulun kaupunki, Oulun tiepiiri, 2002. Vasikkasuon maa- ja kallioainesten ottamisen yleissuunnitelma. Jaakko Pöyry Infra/PSV -Maa ja Vesi Oy.

Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava, taustaselvitykset: Maa-ainesalueet. Oulu. Julkaisematon raportti.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava, vahvistettu Ympäristöministeriössä 2005 (lainvoimainen 2006). Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaava, vahvistettu Ympäristöministeriössä 2015 (lainvoimainen 2017). Pohjois-Pohjanmaan liitto 2013.

Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2011-2017. Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen Pohjois-Pohjanmaalla. POSKI-hankkeen raportit ja materiaali.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, 2013. Päätös, Nro 55/2013/2. Dnro PSAVI/73/04.09/2011. Maa-aineksen ottaminen Yppärin edustan merialueelta, Pyhäjoki.

Pudasjärven kunta, 2001. Korentokangas, maa-ainesten oton ja pohjaveden suojelun yleissuunnitelma.

Pyhäjoen kunta, 2013. Hanhikiven ydinvoimalaitosalueen osayleiskaava. Pöyry Finland Oy.

Pyhäjoen kunta, 2013. Mäkikankaan tuulipuiston osayleiskaava. FCG Finnish Consulting Group.

Sievin kunta, 2010. Maasydämen ja Syyryn yleiskaava. Airix ympäristö, FMC Group.

Sievin kunta, 2017. Jyringinharjun maa-ainesalueen ja kyläjärven ideointi. Sweco Oy.

Valtakunnallinen harjujensuojeluohjelma 1980. Maa- ja metsätalousministeriön harjujensuojelutyöryhmä. Komiten mietintö 1980:41. 99 s. Helsinki.

Valtiovarainministeriö, 2012. Maa-ainesvero. Selvitys maa-ainesveron käyttöönoton mahdollisuuksista ja tarkoituksenmukaisuudesta. Valtiovarainministeriö, maaliskuu 2012.

Ylivieskan kaupunki, 2011. Ylivieska 2030 keskustan osayleiskaava. FCG, Finnish Consulting Group.

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO
Sepänkatu 20 ! 90100 OULU ! Puh. 040-685 4000 ! Fax 08-3113 577
Sähköposti: etunimi.sukunimi@pohjois-pohjanmaa.fi
Internet: http://www.pohjois-pohjanmaa.fi